

117. Perjantaina 2 päivänä lokakuuta 1992

kello 13.25

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 200 tulovero-
laiksi ja laiksi eräiden yleishyödyllisten
yhteisöjen veronhuojennuksista annetun
lain 1 ja 6 §:n muuttamisesta 3520

2) Hallituksen esitys n:o 201 varalli-
suusverolaiksi 3532

3) Hallituksen esitys n:o 202 vuoden
1993 veroasteikkolaiksi 3533

4) Hallituksen esitys n:o 203 laeiksi
elinkeinotulon verottamisesta annetun
lain ja konserniavustuksesta verotuksessa
annetun lain muuttamisesta „

5) Hallituksen esitys n:o 204 laiksi
maatilatalouden tuloverolain muuttami-
sesta „

6) Hallituksen esitys n:o 205 laeiksi
yhtiöveron hyvityksestä annetun lain ja
merenkulun veronhuojennuksista annetun
lain muuttamisesta 3534

7) Hallituksen esitys n:o 206 laiksi rajoi-
tetusti verovelvollisen tulon ja varallisuus-
den verottamisesta annetun lain muutta-
misesta „

8) Hallituksen esitys n:o 207 laiksi ve-
ronhyvityslain 1 §:n muuttamisesta „

S. 9) Hallituksen esitys n:o 208 laiksi vero-
tuslain muuttamisesta 3534

10) Hallituksen esitys n:o 209 laiksi
veronkantolain muuttamisesta „

S. 11) Hallituksen esitys n:o 186 laiksi
rahelain 2 §:n muuttamisesta „

12) Hallituksen esitys n:o 178 Baltian
teknisen avun erityisrahastosta Viroa, Lat-
viaa ja Liettuaa varten tehdyn maksu-
osuussopimuksen eräiden määräysten hy-
väksymisestä 3542

13) Hallituksen esitys n:o 179 Baltian
erityisinvestointirahastosta pieniä ja kes-
kisuuria yrityksiä varten Virossa, Latvias-
sa ja Liettuaassa tehdyn maksuosuussopi-
muksen eräiden määräysten hyväksymi-
sestä „

14) Hallituksen esitys n:o 181 etuoike-
usjärjestelmän uudistamista koskevaksi
lainsäädännöksi „

15) Hallituksen esitys n:o 182 yrityksen
saneerausta koskevaksi lainsäädännök-
si 3545

16) Hallituksen esitys n:o 183 laiksi
yksityishenkilön velkajärjestelystä „

17) Hallituksen esitys n:o 191 maaseu-
tuelinkeinohallintoa koskevaksi lainsää-
dännöksi „

18) Ed. Hassin ym. lakialoite n:o 30
tietullilaiksi „

19) Ed. Tennilän ym. lakialoite n:o 31
laiksi työllisyyslain muuttamisesta „

20) Ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoi-
te n:o 32 laiksi vesilain 8 luvun 10 a §:n
muuttamisesta 3546

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Paakkinen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä olevik-
si ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täys-
istuntoon, sekä edustajat Polvinen ja Ranta.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat toinen
varapuhemies Pesälä ja ed. Alho.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys n:o 200 tuloverolaiksi ja
laiksi eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen veron-
huojennuksista annetun lain 1 ja 6 §:n muuttami-
sesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies:
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäi-
siin valtiovarainvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu
myös päiväjärjestyksen 2)—10) asiasta.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri **V i i n a n e n**: Arvoisa
puhemies! Eduskunnalle annetaan nyt käsiteltä-
väksi verouudistus, joka on suurempi kuin yksi-
kään aikaisempi uudistus. Tätä ei ole saateltu
matkaan samanlaisella rumpujen päristyksellä ja
torvien toivotuksella kuin aiempia verouudistuk-
sia. Asiallisesti pääoma- ja yritystulojen verouu-
distus on kuitenkin paljon merkittävämpi kuin
viime vuosina tehty verotuksen tarkistukset.
Nyt tehdään todellista vuosisadan verouudistus-
ta. Siinä yritysten ja sijoitusten verotus uudistuu
nyt perin pohjin. Uudistuksen vaikutukset ovat
taloutta tervehdyttäviä, kasvua tukevia ja yrittä-
mistä kannustavia.

Tällä uudistuksella on talouspoliittinen tilaus
juuri nyt, kun yhä ryvemme laman pohjamudis-
sa. Tarvitsemme yrittämistä kannustavia ja pää-
omien kertymistä maahan tukevia toimenpiteitä.
Laman torjunnassa pääoma- ja yritystulojen ve-

S. rouudistus onkin keskeisen tärkeä keino. Siksi
uudistus on saatettava voimaan viivyttelöttä.
Uudistus tervehdyttää ja yksinkertaistaa vero-
tuksen rakennetta ja parantaa suomalaisten yri-
tysten kilpailukykyä. Uudistus luo tervettä poh-
jaa, jolle talous voi laman jälkeen rakentua. Näin
mittavan ja etenkin osinkoverotuksen keventä-
misen kautta yritystoimintaa voimistavan uudis-
tuksen läpivieminen ei ehkä olisi ollut edes viisas-
ta 3—4 vuotta sitten, niin suuri olisi ollut ylikuu-
menemisen vaara.

Pääomaverotuksen ja yritysverotuksen uudis-
taminen yhtenäistää eri sijoitusmuotojen vero-
tusta, parantaa yritysten mahdollisuuksia riski-
rahoituksen saamiseen ja kannustaa yrityksiä
pääomarakehteensa vahvistamiseen.

Kilpailukyvyyn kannalta erityisen merkittävää
on yhteisöjen tuloveron alentaminen 25 prosent-
tiin. Tämän muutoksen jälkeen Suomessa on
Euroopan alhaisimpiin kuuluva yritysverotuk-
sen taso. Tämä on välttämätöntä, jotta pysyisim-
me kansainvälisessä verokilpailussa mukana ja
ylipäättään saisisimme maahan pääomia, jotka
luovat uutta yritystoimintaa ja nostavat taloutta
jälleen kasvuun. Kun pääomien liikkeet ovat
nopeita ja vapaita, on verotuksen taso hyvin
tärkeä kilpailukeino. Mikään veroparatiisi Suo-
mi ei ole vielä tämänkään jälkeen, onhan korkei-
siin ansiotuloihin kohdistuva verotus meillä hy-
vin ankara.

Uudistuksella laajennetaan edelleen vero-
pohjaa ja samalla alennetaan ja yhtenäistetään
verokantoja. Tässä mielessä nyt jatketaan ai-
empien verouudistusten linjaa. Sen sijaan uu-
distuksessa poiketaan takavuosien periaattees-
ta, jonka mukaan kaikki tulot tulisi laittaa sa-
malle viivalle. Tässä uudistuksessa nimen-
omaan eriytetään pääomatulot ansiotuloista.
Pääoma- ja yritystuloja verotetaan kiinteän 25
prosentin verokannan mukaan täysin ansiotu-
loista riippumatta. Ero ansiotulon verotukseen
on suuri, nousevathan korkeimmat marginaali-
veroprosenttimme hyvinkin yli 60:tä osoittaviin
lukemiin.

Progressiosta luopumiseen pääomatulojen ve-
rottamisessa on kuitenkin hyvät perusteet. En-
sinnäkin on todettava, ettei pääomatulojen ve-
rotus ole meillä ollut tähänkään saakka niin kireää
kuin näennäisesti korkeista verokannoista olisi
voinut päätellä. Verotuloja on kertynyt itse asi-
assa varsin niukasti. Kuhunkin tulotyyppiin on
rääätelöity erilaisia huojoennuksia, varauksia ja
vähennyksiä niin runsaasti, että pääomatulojen
verotuksen alun perin fiskaalisen tavoitteen lä-

hes viimeisetkin rippeet ovat kadonneet. Toinen syy yhtenäiseen verokantaan on neutraalisuus. Kun veron taso ja määrä on säästämismuodosta ja sijoituskohteesta riippumaton, ohjautuu raha markkinataloudessa sinne, missä se poikii parhaiten. Tämä pitää pääomat tehokkaassa käytössä ja tuottaa koko kansantaloudelle parhaan tuloksen.

Tähän asti järjestelmä on ollut hyvin hajanainen ja säästämistä on verotettu varsin eri tavalla sijoituskohteesta riippuen. Suurin epäkohta on ollut se, että pankkisäästäminen on ollut kohtuuttoman edullista osakesijoittamiseen verrattuna. Kun riskisijoittaminen on ollut verotuksellisesti epäedullista, on yritysten rahoitusrakenne pysynyt heikkona. Asia korjaantuu vähitellen, kun yhtiöverokanta ja osinkotulojen veroprosentti alenevat 25 prosenttiin jo ensi vuonna ja korkotulojen lähdevero nousee asteittain samaan lukemaan. Valitettavasti pankkien tila ei mahdollista kovin nopeaa lähdeveron nostoa.

Siirtymävaiheiden jälkeen verotus on kuitenkin nykyistä huomattavasti yhtenäisempää ja neutraalimpaa. Korkoja, osinkoja, vuokratuloja, henkivakuutuksen tuottoja, puun myyntituloja ja luovutusvoittoja verotetaan varsin kattavasti samalla 25 prosentin verokannalla. Veropohja laajenee ja huojennukset rajataan miniiniin. Kokonaan verovapaiksi jäävät vain käytelytilien matalat korot ja oman asunnon myyntivoitot.

Yritysverotukseen verouudistus tuo mukanaan yhteisöverokannan alenemisen ja veropohjan vahvistumisen lisäksi merkittäviä rakenteellisia muutoksia. Omistajayrittäjien yritystulot samoin kuin maataloustulot jaetaan jatkossa pääomatuloon ja ansiotuloon. Pääomatulona pidetään osuutta, joka vastaa 15:tä prosenttia yritykseen sijoitetusta pääomasta.

Kaikkia uudistuksia valmisteltaessa on ollut suosittu harrastus etsiä hyötyjä ja häviäjiä. Näitä on nimetty useimmiten vertaamalla muutoksia aiempaan tilanteeseen eikä pohtimalla sitä, oliko vanhaan järjestelmään syntynyt vuosien saatossa kenties huomattaviakin epäkohtia. Nytkin voidaan toki nousta barrikadeille väittämään, että hallitus suosii omistavaa luokkaa. Viime aikoina on yhdessä jos toisessakin puolue-toimistossa puhallettu pölyjä vanhojen oppisien valokuvista. Samalla arkistojen kätkeistä on varmaankin löytynyt iänikuisia sananparsia kuponginleikkaajien, vuokratiskureiden, metsiä omistavien ökyisäntien ja kapitalistien hyysäämisestä. Kiusaus käyttää niitä verokeskustelussa

saattaa olla taas monelle suuri. Rehellisiä tällaiset puheet eivät kuitenkaan ole.

Suurin hyötyjä tässä verouudistuksessa on Suomen talous. Kun yritystoiminnan edellytykset vahvistuvat ja kun pääomien sijoittaminen Suomen rajojen sisäpuolelle muuttuu aikaisempaa edullisemmaksi, koituu hyöty kaikille kansalaisille. Palkansaajatkin hyötyvät, kun maahan saadaan lisää palkan maksajia.

Ensi vuonna uudistus vähentää veronsaajien tuloja yhteensä noin 1 miljardilla markalla. Tämä johtuu erilaisista siirtymäjärjestelyistä, joista korkojen siirtymäkauden vähennys on merkittävin. Myös siirtyminen puun myyntitulojen verotukseen vähentää alkuvaiheessa verojen määrää, koska ne metsänomistajat jotka realisoivat lähivuosina puuta runsaasti, voivat halutessaan jäädä määrääjäksi vanhaan järjestelmään.

Tilanne muuttuu siirtymäjärjestelyjen jälkeen. Pääomatulojen veropohja vahvistuu nykyisestä ja tuloveron tuotto kasvaa. Kun korkotulojen lähdevero saadaan 25 prosenttiin, lisääntyy verotulojen määrä nykyisestä arviolta parilla miljardilla markalla.

Eri veronsaajien keskinäiseen asemaan on uudistusta valmisteltaessa kiinnitetty erityistä huomiota. Verouudistuksen vuoksi kuntien ja seurakuntien asema ei tule heikkenemään. Kuntien nykyisten verotulojen taso turvataan henkilöverotuksen ja yritysverotuksen tuottamien verotulojen jaossa eri veronsaajille.

Valitettavasti hallitus ei voi ottaa itselleen koko kunniaa uuden verorakenteen keksimisestä. Uudistuksen idea on pääosin tuontitavaraa ja pohjoismaista perua. Onkin luonnollista, että kansainvälisessä verokilpailussa meidän on kyettävä vastaamaan nimenomaan pohjoismaisiin haasteisiin.

Samana tyypinen verojärjestelmä on käytössä Ruotsissa ja Norjassa. Norjassa sovelletaan 28 prosentin verokantaa. Ruotsissa on käytössä 30 prosentin verokanta, jota oli tarkoitus alentaa 25 prosenttiin. Vaikka Ruotsissa onkin uusien säästö päätösten yhteydessä päätetty lykätä tätä alennusta tuonnemmaksi, ei meillä ole mitään syytä vastaavaan. Meidän uudistuksemme on alusta asti rakennettu 25 prosentin verokannan perusteella. Veropohjakin on meillä erilainen. Ruotsissa varauspotentiaali on edelleenkin varsin suuri. Meidän yritystemme rahoitusrakenne ja suhdannetilanne ovat oleellisesti huonommat kuin Ruotsissa. Meillä ei yksinkertaisesti ole varaa tätä korkeampaan verokantaan.

Hallituksessa on uudistusta viimeisteltäessä sovittu siitä, että eduskuntakäsittelyssä paneudutaan erityisesti tiettyihin uudistuksen yksityiskohtiin. Näitä ovat mm. henkilöyhtiöiden verotus ja asuntolainojen korkojen vähennysoikeus. Pienyritysten verotus ja asuntovelkaisten vähennykset ovat poliittisesti herkkiä asioita. Pelkällä populismilla niitä ei kuitenkaan pidä ratkaista.

Henkilöyhtiöiden verotusta on hierottu jo hallituksessa pitkään ja hartaasti. Henkilöyhtiöiden verotus siirtyy nyt tapahtuvaksi kokonaan osakasverotuksena muissa maissa noudatetun käytännön mukaisesti. Osakkaiden tuloa verotetaan pääomaveroprosentin ja ansiotuloveroprosentin mukaan sen perusteella, miten suuri on yritykseen sijoitettu pääoma. Kun osalla yhtiöistä oman pääoman määrä on negatiivinen, on siirtymäkauden ajaksi ollut tarpeen ottaa käyttöön muutosta pehmentävä erityinen yhtiömiesvähennys. Yhtiömiesvähennyksen ansiosta verotuksen muutokset jäävät kaiken kaikkiaan hyvin pieniksi. Tehtyjen laskelmien mukaan henkilöyhtiöiden verotus ei keskimääräisesti muutu juuri lainkaan.

Henkilöyhtiöiden verotus on hyvin ongelmallista siihen saakka, kun siirrytään yritykseen jätetyn ja yrityksestä nostetun tulon erottelemaan aitamalliin. Hallitus onkin jo sopinut aitamallin valmistelusta. Tarkoituksena on ottaa se käyttöön valinnaisena järjestelmänä vuonna 1995. Tässä asiassahan mm. yrittäjäjärjestöt ja Keskuskauppakamari ovat tehneet täydellisen täyskäännöksen ja asettuneet nyttemmin aitamallin kannalle. Se onkin ainoa tapa todella luotettavasti erotella pääoma- ja ansiotulot toisistaan.

Lainojen korkovähennys muuttuu uudessa järjestelmässä verosta tehtäväksi. Uudistus kiristää siis ansiotulojen verotuksen veroprogressiota mutta kohdentaa vähennykset sosiaalisesti oikein. Jatkossa pelin säännöt ovat selvät: Velallinen maksaa koroistaan itse aina 3/4 ja valtio 1/4 siitä riippumatta, onko velallinen avioliitossa vai ei.

Uudistusta pehmennetään teknisesti varsin monimutkaisella mutta vaikutuksiltaan hyvin tarkasti selvitettyllä asuntovelallisten siirtymävähennyksellä. Sen saavat ne verovelvolliset, jotka maksavat tänä vuonna asuntolainojen korkoja. Tämänkin kohdentuu oikeudenmukaisesti. Suurin hyöty vähennyksestä koituu niille, useimmiten noin kolmekymppisille nuorillepareille, jotka ovat joutuneet ostamaan oman asunnon hintojen ollessa korkeimmillaan.

Toivoo sopiikin, että eduskunnassa näihin asioihin perehdytään perin pohjin, ennen kuin kiirehdytään tekemään ennalta-arvaamattomia muutoksia verotuksen rakenteisiin. Uskonkin, että valtiovarainvaliokunnassa ja sen verojaostossa asiaan paneudutaan juuri niin vastuullisesti kuin vuosisadan suurimman uudistuksen kohdalla tuleekin. Joulupukin ja päätöksentekijän roolit on nyt osattava pitää erillään.

Arvoisa puhemies! Verotuksen uudistaminen ei suinkaan pysähdy tähän. Uudistuksen siirtymäjärjestelyjen loppuun saattaminen vie usean vuoden ajan. Väliäinen verotus menee myös seuraavaksi kokonaan uusiksi, kun vuonna 1994 siirrytään arvonlisäverotukseen.

Omat muutospaineensa kohdistuvat myös ansiotulojen verotukseen. Pääomatuloveroprosentin alentamisesta 25:een aiheutuu väistämättä rakenteellinen tarve alentaa myös ansiotulojen veroprogressiota. Näinhän on Ruotsissa ja Norjassakin jo tehty. Valitettavasti tämä ei ole aivan lähivuosina mahdollista valtiontalouden syvän alijäämän vuoksi.

Muutaman vuoden aikana tulemmekin itse asiassa sitten uudistaneeksi koko verojärjestelmämme. Se tulee olemaan meidän vahvuutemme ja myös aikanaan tulevan taloudellisen nousumme luja perusta.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi saa nyt Euroopan alhaisimman pääomaverotuksen, ja hallitus kerskailee tällä ennätyksellä. Mitään syytä keuhkokuume ei kuitenkaan ole. On moraalitonta, että hallitus tällä tavoin menettelee samassa tilanteessa, kun suuri osa kansasta on todellisten toimeentulovaikeuksien kohteena. On tosiasia, että työn ja pääoman ristiriita on edelleen olemassa ja tällä esityksellä hallitus edelleen kärjistää sitä. Hallitus on katsonut, että uudistus tulee saada voimaan tavattoman kiireesti, juuri niin kuin ministeri äsken meille kertoi, ja tämä kiirehtiminen maksaa verohallinnolle useita kymmeniä miljoonia markkoja, jotta se pystytään saamaan voimaan ensi vuoden alusta. Lisäkustannuksia syntyy siitä, että verohallitus ja koko verohallinto joutuvat edelleen ponnistelemaan, jotta verotus voitaisiin toimeenpanna ja toteuttaa, puhumattakaan siitä, että kyseessä on myös ihmisten oikeusturva.

Samaan aikaan, kun kouluruokailusta tingitään, lasten ruokailusta, ja vanhainkodeissa säästetään vanhusten vaippoja, valtiovarainministeriö saattaa meille vuosisadan verouudistuk-

sen, jossa pääomaverotusta kevennetään, kuponginleikkaajien verotusta kevennetään, vuokrankiskureiden verotusta kevennetään, aivan juuri niin kuin ministeri äsken meille kertoi.

Ed. Lahti-Nuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tuulikki Hämäläinen jo oivallisella tavalla eritteli hallituksen esityspakettia. Minä jäin hämmästelemään ministerin esittelypuheenvuorossa erityisesti sitä, kun hän sanoi, että eduskunnassa ilmeisesti juuri kahden suuren hallituspuolueen eduskuntaryhmien kesken eli keskustan ja kokoomuksen eduskuntaryhmien kesken on jo sovittu siitä, miten hallituksen esitystä rukataan. Nyt, kun on kysymys vuosisadan verouudistuksesta, toki olisi ollut kohtuullista, että ministeri olisi jo tässä yhteydessä esitellyt myös ne periaatteet ja yksityiskohdat, joilla hallituspuolueet ovat sopineet paikkaavansa ja korjaavansa hallituksen esitystä. Tämä korjaushan koskee, niin kuin ymmärsin, henkilöyhtiöiden verotusta ja asunovelallisten korkovähennysoikeuden supistamista.

Ministeri totesi myös aivan perustellusti, että hallituksen esitys on syytä käsitellä perin pohjin. Ed. Hämäläisen puheenvuoroon viitaten ihmetelen, voiko ministeri todella olla sitä mieltä, että se lyhyt käsittelyaikataulu, joka itse asiassa on vuosisadan verouudistuspaketin käsittelyssä, voi antaa mahdollisuutta lainkaan perinpohjaiseen käsittelyyn.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus toteuttaa aitamallia koko veropolitiikassa. Hallitus rakentaa aitoja, joilla se erottelee kansalaisryhmät eri lokeroihin. Ilman aitoja saavat mellastaa kuin vasikat kevätlaitumella vain rikkaat, joilla on paljon rahaa ennestään ja joille hallituksen veropolitiikka tarjoaa mahdollisuudet kerätä taskuihinsa entistä suuremmat tulot. Pääomatulojen verotus johtaa siihen, että juuri suurituloisimmat hyötyvät kaikkein eniten.

Mutta pieniin karsinoihin hallitus asettaa ne kansalaiset, joilla ei ole työtä, heitä hallitus rasittaa kaikkein eniten kaikilla toimillaan. Toisessa karsinassa ovat pienituloiset eläkeläiset, joiden verotus eläkkeisiin nähden on kohtuuttoman korkea, ja kolmannessa karsinassa ovat lapsiperheet, ja myös lapsiperheiden verotusta hallitus ainakin Sailaksen mallin toteuduttua kiristää huomattavasti. Erittäin kauniisti hallitus on pukeutut sanoiksi ne suunnitelmat, jotka todellisuudessa tarkoittavat sitä, että lapsiperhei-

den tukea kaiken kaikkiaan aiotaan viedä 2 miljardia markkaa. Aitamalli sopii todella hyvin hallituksen veropolitiikan kuvaukseksi. Valitettavasti köyhät karsinoidaan.

Ed. Heikkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen luonnehti käsittelyssä olevaa verolakipakettia vuosisadan uudistukseksi, ja tähän voidaan aivan hyvin yhtyä, sillä niin perusteellisesti meidän tuloverojärjestelmämme rakenteet tässä yhteydessä muutetaan. Myös ministerin esittämät perustelut ja tavoitteet uudistukselle ovat hyväksyttäviä, ja uudistus on todella tarpeellinen. Uskon, että useimmilta osin hallitus on uudistuksessa myös onnistunut.

Mutta myös kritiikkiä voidaan esittää ainakin esitysten yhteiskunnallisen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden sekä myös talouspoliittisten tavoitteitten näkökulmasta. Keskustan eduskuntaryhmä onkin useaan otteeseen kiinnittänyt eräisiin tärkeihin kohtiin huomiota. Uudistuksessa leikataan esimerkiksi asunovelallisten lapsiperheiden korkovähennysoikeutta lähes miljardilla markalla. Tätä emme pidä tässä tilanteessa oikeana. Myös pien- ja perheyrittysten ja nuorten velkaisten viljelijöitten verotus tulee tässä yhteydessä kiristymään. Yhteiskunnassa tarvittaisiin sekä yritysten osalta että myös maataloudessa sukupolvenvaihdoksia, näiltä osin myös verotus kiristyy. Keskustan eduskuntaryhmä edellyttääkin, että ainakin näiltä osin, mihin myös ministeri Viinanen viittasi, voidaan tehdä oikeudenmukaiset ja tarpeelliset korjaukset eduskuntakäsittelyn vaiheissa.

Asia on hiukan ongelmallinen, vaikka hallitus takaakin, että kuntien verotulot korvataan. Kunnat joutuvat runsaan kuukauden sisällä vahvistamaan talousarvionsa ja äyrin hinnat, eikä niillä ole nyt todellista tietoa uudistuksen vaikutuksista.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen puheenvuorosta kuulin sanan ”joulupukki”. Niin on, herra ministeri, että te olette pinnareiden ja vapaamatkustajien joulupukki, joka ensi vuodeksi on antamassa miljardiluokan verohelpotukset hyväosaisille pääomatulon saajille.

Koska esittely, herra ministeri, oli sen verran aggressiivinen ja suunnattu työn ja pääoman

ristiriidan laajentamistarkoituksiin ja sen ristiriidan edelleen levittämiseen, haluan todeta, niin kuin ministeri toivoi, että verouudistus hyödyttää koronkiskureita, kuponginleikkaajia, vuokrahaita, rahan tukkutilaajia, myyntivoittomiljonäärejä, vapaamatkustajia, loiseläjiä, veropinareita, ihmissyöjiä, asuntokeinottelijoita ja turpapelureita. Siinä, herra valtiovarainministeri, te olette väärässä. Näinä aikoina meillä on lama. Lama täytyy torjua. Näillä ryhmillä on kaikkein paras kyky, varallisuus ja tulot laman torjuntaan, mutta te panette laman maksuun pienille ihmisille.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Verouudistuksen tarkoituksena oli saattaa kaikki tulot samalle viivalle, tehdä verojärjestelmästä oikeudenmukainen ja yksinkertaistaa sitä. Esitys ei täytä mitään näistä kriteereistä. Se ei tuo samalle viivalle kaikkia tuloja vaan jättää osan tuloista erittäin pienen verotuksen piiriin, kuten metsänmyyntitulot. Sitä vastoin tulovero jää edelleen erittäin korkealle tasolle, ja sitä tämä hallitus on nimenomaan kiristänyt. Oikeudenmukaisuutta esitys ei pidä sisällään, koska se esimerkiksi siirtymäsäännösten osalta antaa joillekin ryhmille, jälleen metsänomistajille, erittäin pitkät siirtymäajat, kun taas lapsiperheille asuntokorkojen osalta se antaa erittäin lyhyen siirtymäajan ja sisäisesti erittäin epäoikeudenmukaisen. Yksinkertaistamista esitys tosin pitkällä tähtäimellä tuo mutta erityisesti siirtymäaikaosien osalta luo erittäin moniselkoisen, edes verotuksen asiantuntijoille selkiytymättömän järjestelmän, puhumattakaan yksittäisistä veronmaksajista.

Kun ministeri totesi, että asialla on kiire, tämän takia olisi toivonut, että asia olisi tuotu kiireesti myös eduskuntaan. Kun alkukesästä järjestettiin tiedotustilaisuus, jossa keuhuttiin, että asia on valmis, siitä ollaan yhtä mieltä, miksi otettiin näin pitkä aikalisä vielä hallituksen sisäiseen käsittelyyn ja vielä tämänkin jälkeen ilmoitetaan, että esitykseen aiotaan tehdä eduskunnasta käsin hallituspuolueiden toimesta muutoksia? Eikö asia ollutkaan siis yksimielinen? Aikataulun osalta meillä on reilu kuukausi aikaa käsitellä, kun meidän pitäisi saada tämä valmiiksi. Kun asia sisältää hyvin paljon sisäisiä ristiriitaisuuksia, tämä aikataulu on mahdoton.

Totean lopuksi, kun ministeri toteaa korkovähennysten osalta, että vaikutukset on tarkasti selvitetty, että tämä ei pidä paikkaansa, koska tämä tulee hyödyttämään niitä, joilla on kulutus-

luottoja, mutta ei niitä, joilla on asuntoluottoja. Monet ihmiset joutuvat tässä tapauksessa suuriinkin menetyksiin tai tekemään sen, minkä monet varmasti tekevätkin, että ilmoittavat asuntoluottoonsa kulutusluotoiksi, nyt siis näin päin, selvittääkseen vähemmällä.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s
(koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen kehotti pitämään joulupukin loitolla päätöksentekovaiheessa eduskunnassa. Kuitenkin nyt, kun katsoo esimerkiksi metsätuloverotuksen pykälää, niin vaikuttaa siltä, että nimenomaan ministeriö on käyttänyt joulupukkia niiden valmistelussa. Jos on tapaus, että joku metsänomistaja myy metsää 100 miljoonalla markalla, (Ed. Saario: Myy vähän takametsiä!) niin hän voi tehdä ensin 40 prosentin metsävähennyksen, olkoon yksikkö miljoona, miljardi, mikä tahansa. Sen jälkeen hän voi tehdä 15 prosentin menovaruksen, ja näin päädytään siihen, että 51 prosenttia myyntitulosta on veronalaista metsätuloa ja todellinen verokanta tämän jälkeen laskeutuu noin 13 prosentin tienoille metsätulosta. Kun kuitenkin metsätulot on laitettu samaan lakiin kuin muutkin tulot eli tuloveroajattelun mukaan niiden pitäisi olla samalla viivalla, niin ei voi muuta kuin nähdä, että joulupukki on valmistellut metsätuloverotuksen.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Verojärjestelmässä, mitä nyt käsitellään, on runsaasti hyvää. On toki niitäkin asioita, joista täällä varmasti keskustellaan. Todennäköisesti asiat jäävät pöydälle tänään. Varsinaisista puheenvuoron pyytäjistä joku ehkä niin tekee.

Minä olen hiukan hämmästynyt siitä, kun kuuntelin ministeri Viinanen puhetta ja toisaalta vertailin sitä ministeri Salolaisen eilisiin kommentteihin televisiossa. Minulle jäi sellainen käsitys, että hän löi jopa kättä päälle puheenjohtaja ed. Anderssonin kanssa. Minulle jäi sellainen käsitys, että hän nyt lopullisesti suostuu siihen, että parempiosaiten osalta otetaan ja annetaan köyhille. Ja kun hiukan johdattelen ajatusta itsellemme ja ryhmällemme mieleiseen suuntaan, niin se merkitsisi marginaaliveroprosentin korjaamista ylöspäin hyvätulolisilla: 39 prosentista 41 prosenttiin. Nyt olen hämmästynyt siitä. Se oli aivan selkeästi sanottu ministeri Salolaisen

osalta. Ehkä häntä vähän 15 prosentin kannatusluvutkin hämäsivät televisiohommassa, mutta kuitenkin aivan selkeästi sai sen käsityksen, että hän olisi valmis korottamaan hyvätuloisten marginaaliprosenttia. Siitä oli aivan selvä lupaus.

Valtiovarainministeri Viinanen tänään ei taas tiedä mitään siitä, mitä puolueen puheenjohtaja on eilen illalla sanonut. Minä en käsitä, miten tämä on tulkittavissa. Olisi mukavaa, jos ministeri Viinanen myös ottaisi kantaa ministeri Salolaisen esille tuomaan asiaan: Tuleeko eduskuntakäsittelyn yhteydessä marginaaliveroprosentin korotus hyvätuloisille sillä tavalla kuin ministeri Salolainen tarkoitti vai ovatko rivit kokonaisuudessaan sekaisin?

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Koska valtiopäiväjärjestys kieltää sellaisen kielenkäytön, johon nyt olisi sekä tarvetta että halua, niin haluan todeta, rouva puhemies, että kyllä meillä on kovapintainen veroministeri, (Ed. Aittoniemi: Täytyykin olla!) joka silmää räpäyttämättä voi kertoa niin rauhallisesti moraalisesti erittäin arveluttavasta veropakettista vielä sitä puolustellen ja perustellen. Kuitenkin, herra ministeri, te olette nyt antamassa rikkaille uusia suuria verohelpotuksia. Te olette antamassa suurfirmoille helpotuksia, niin kuin itsekin sanoitte, toteuttamassa Euroopan alhaisimman yritysveron, vaikka aikaisemmin sanoitte, että yrityksille on annettu nyt niin paljon, että lisää ei enää anneta. Nyt olette kuitenkin antamassa.

Erityisesti minua kiinnostaa myös kysymys firmojen vapauttamisesta kunnallisverosta, joka varmasti tulee aiheuttamaan paineita kuntien veroäyriin korottamista kohtaan. Kuitenkin samaan aikaan monet kunnat korottavat kunnallisveroa ja perivät sen köyhiltä ja firmat ovat vapautuneet kunnallisverosta. Samaan aikaan te, herra ministeri, teette kaikkenne, jotta liikevaihtoveron korotus nopeasti saataisiin pysyväksi. Olette sellaisen esityksen tehnyt ja näin keräätte rahaa sairailta, työttömiltä, tämän maan vähätuloisimmalta väeltä, jotta rikkaat saisivat ne edut, joita hallituksen veropaketti on antamassa.

Ed. V a n h a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uudistuksen tärkein pääperiaate, oman pääoman suosiminen, on tämän uudistuksen elinkeinopoliittisesti tärkein osa, ja oikeastaan sitä vasten täytyy myös arvioida tämän yhteiskunnallista tulonjakovaikutusta.

Tässä suhteessa minusta miljardin markan tulonjakovaikutus 500 miljardin markan kansantuotteessa ei ole merkittävä. Minusta sitä pitää peilata myös sitä vasten, että me olemme täällä viimeisen reilun vuoden aikana nähneet välttämättömäksi ja tärkeäksi antaa erilaisten yritystukien tai devalvaatioetujen kautta itse asiassa kymmenissä miljardeissa laskettavan elinkeinon elämän tuen. Sitä on pidetty välttämättömänä Suomen selviämiseksi lamasta. Minusta tämä on pitkävaikutteisempi ja tässä suhteessa välttämättömän näin hyväksyä.

On hyvä, että aitamallia valmistetaan. Se kannustaisi yrityksen kehittämiseen. Ongelma, joka valiokuntavaiheessa pitää vielä selvittää, on minusta velkaisten yritysten asema. Olisi selvitetävä, voitaisiinko yrityksessä, jossa omistaja on omalla henkilökohtaisella omaisuudellaan kuten talollaan tai tontillaan taannut yrityksen velkoja, myös tämä takaus laskea tai rinnastaa omaksi pääomaksi.

Kun ed. Backman ihmetteli metsän 13 vuoden siirtymäaikaa, niin voidaan pikemminkin kysyä, eikä siirtymäajan pitäisi olla pidempi. Jos metsästä on vuosikymmeniä maksettu etukäteen veroa ja nyt 13 vuoden siirtymäajalla yritetään kuitata tämä kymmenien vuosien veronmaksu etukäteen, minusta tämä on tältä osin löysä kompromissi, joka kuitenkin tässä kokonaisuudessa on nieltävissä.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Viinanen puhui oppisistä. Minulle on käynyt aivan selväksi, että ministeri Viinanen suomalainen oppis-isä on Svinhufvud, joka 30-luvulla kuritti köyhiä, mutta suosi räikeästi rikkaita. Näin tekee Viinanenkin. Nyt annetaan yli miljardin verohelpotus kaikkein rikkaimmille ihmisille tässä maassa ja samanaikaisesti työttömyysturvaa leikataan eli otetaan kaikkein huono-osaisimmilta ihmisiltä. Svinhufvudin jäljiltä Suomi oli raskaasti revennyt ja sitä kuilua jouduttiin kuromaan vuosikymmeniä umpeen. Jos Viinanen linja saa jatkaa, meille tulee myös syvä jakauma rikkaisiin ja huono-osaisiin.

Minä ihmettelen, kuinka kauan keskustapuhe voi näin epäsosiaalista politiikkaa tukea, sillä teidän kannattajistanne ainakin pääosa on pienituloisia ihmisiä, jotka varmasti häviävät tässäkin uudistuksessa. Onhan aivan järjetöntä esimerkiksi rinnastaa juppiveneen hankintaan otettu luotto ja asuntolaina, niin kuin tässä esityksessä tehdään. Ed. Heikkinen esitti jo kritiikkiä, mutta

milloin teidän kritiikkiinne muuttuu Viinasen vaihdoksi? Sitä minä ainakin odotan.

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen, niin kuin edellisissä puheenvuoroissa on todettu, kaipasi joulupukin ja päättäjän roolin eriyttämistä. Ehkä voisi todeta, että siinä vaiheessa kun laki on valmisteltu, olisi ollut syytä eriyttää tonttujen ja päättäjien roolit aivan täysin. Onhan uskomatonta, että tällainen esitys tulee aikana, jolloin kaikki leikkaukset kohdistuvat heikko-osaisimpiin ihmisiin. Perusteluna käytetään ulkomaisten pääomien saamista maahan. Aivan varmasti ministeri Viinanen kuten hallituspuolueen edustajatkin tietävät, että ei ulkomaisten pääomien verotus ole tälläkään hetkellä ollut ongelma. Eihän meillä kotiuta rahaa kotimainen teollisuuskäänne, niin kauan kuin markan arvo heiluu, kelluu ja tekee jos minkä näköistä kuperkeikkaa välillä.

Se tulopuoli, jonka ministeri Viinanen toi omassa puheenvuorossaan esille, oli lähinnä lähdeverojen kautta tulevaisuuteen kertyvä 2 miljardin potti. Olisi aivan mielenkiintoista tietää, vaikkei tämä kyselytunti olekaan: Mitä näitten pääomien seurausvaikutukset ovat, jos lähdeveron vaikutus on tuota suuruusluokkaa?

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen oli aivan oikeassa epäillessään tai sanoessaan, että uudistusta yritetään torpedoida kansalaissodan aikaisella sanastolla. Esimerkiksi ed. Hämäläinen sanoi, että on moraalitonta, että ministeri kehuskelee Euroopan alhaisimmalla verokannalla. Minä hain huoneestani sosialidemokraattien ohjelman "Suomi käyntiin, ihmisille töitä", 4.6.1992. Tässä lukee sivulla 11: "Pääomatulojen verokannan on oltava 25—30 prosenttia."

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En ole varma, onko ed. Hämäläinen, mutta monet muut sosialidemokraatit ovat monissa puheenvuoroissaan kiinnittäneet huomiota siihen, miten tärkeätä on saada elinkeinotoiminnan pyörät pyörimään. Nyt minä haluaisin todeta ed. Hämäläiselle, että kyllä vaipanvaihtoväli todella pitenee, mikäli tämä verouudistus, joka kenties tulee muutokin liian myöhään, ei tässä muodossaan tule menemään läpi. Meidän yritystemme tosi tilanne ei tänä päivänä olisi se, mikä se nyt on, jos Suomessa olisi maltettu aikanaan hoitaa verotusta kansallisen menestysstrategian

välineenä eikä yksinomaan tulonjakoon perustuvan järjestelmän kautta. Toivon, että järki voittaa ja halutaan nähdä hieman pidemmälle.

Kun ed. Seppänen esiintyy täällä niin kuin esiintyy, niin minä vastaisin hänelle, että mies, joka ei välitä, missä on, ei voi koskaan eksyä. Hän tietää kyllä, mitä tällä tarkoitan.

Tosiasiassa on se, että jollei verouudistus nopeasti toteudu sillä tavalla, että suomalaiset yritykset voivat hankkia omaa pääomaa vieraan pääoman sijasta, niin meillä korkotaso ei myöskään alene, ja siitä tasostahan täällä on oltu tavattoman huolissaan. Minä olen vähän murheissani. Minusta sosialidemokraateilla on nyt kyllä pitkä matka hallitukseen.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös muistuttaa sosialidemokraateille, jotka täällä yllättäen arvostelevat tätä uudistusta, siitä, että jo kun puheenjohtaja Sundqvist asettui puheenjohtajakamppailuun mukaan, eräs hänen keskeisistä vaatimuksistaan oli pääomaverotuksen uudistaminen. Sosialidemokraatit ovat eri yhteyksissä vaatineet, että pääomaverotus on uudistettava juuri tämän mallin mukaisesti, mikä hallituksen esitys täällä eduskunnassa on, joten kannattaisi lukea omat kannanotonsa ja omat vaatimuksensa viimeisen vuoden ajalta hyvin tarkkaan ja hyvin huolellisesti.

Ed. Lahti-Nuuttila täällä väitti, että olisi hallitusryhmien kesken sovittu jo joistakin muutoksista tähän uudistukseen. Tältä osin tämä väite ei pidä lainkaan paikkaansa. Voin vain todeta sen, että on sovittu siitä, että on eräitä asioita, jotka katsotaan hyvin huolellisesti. Yksi näistä on asunovelkojen korkovähennys ja toinen on pienten velkaisten henkilöyhtiöiden asema. Näiltä osin verojaostossa tullaan suorittamaan tarkat selvitykset ja hankkimaan riittävät laskelmat ja arvioimaan, ovatko muutokset tarpeellisia. Jos näin on, niin muutoksia myös tullaan tältä osin sitten tekemään. (Ed. Lahti-Nuuttila: Muutkin pääsevät osallistumaan, vai kuinka?)

Haluan myös korostaa sitä, että tässä uudistuksessa on yksi ongelma, joka on, kuten valtiovarainministeri Viinanenkin korosti, se, että työtulojen tuloveroasteikko ja sen ylin veroprosentti ja pääomaveroprosentti poikkeavat hyvin paljon toisistaan. Yleisesti katsotaan, että noin 20 prosenttia olisi kohtuullinen poikkeama. Tässä suhteessa haluan kyllä kehottaa kaikkia pyrkimään siihen, että Suomessa päästäisiin tuloverotuksessa kansainvälisesti kestäväälle tasolle eli tulovero-

prosenttia voitaisiin melko nopealla aikataululla voimakkaasti alentaa.

Haluun korostaa sitä, että jos puhutaan oikeudenmukaisuusnäkökohdista, niin progressio meillä otetaan tällä hetkellä huomioon tulonsiirroissa ja tämän vastapainona voidaan hyvin pitkälti siirtyä siihen, että myös maksut voisivat olla entistä enemmän progressiivisia, joten näillä elementeillä voidaan sosiaalinen oikeudenmukaisuus melko hyvin toteuttaa.

Ed. Seivästö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys on monilta osin hyvin perusteltavissa, mutta kuten täällä on jo tullut ilmi, tiettyjä asioita pitää edelleen tarkastella. Ymmärsin niin hallituksen antaessa tämän esityksen, että tässä noudatetaan nyt hieman "uutta kulttuuriakin", niin että nyt saa tehdäkin muutoksia eikä pidetä tiukasti kiinni siitä, mitä on esitetty. (Ed. Laine: Se kuuluu eduskunnalle!) — Aivan oikein, ed. Laine. Näinhän asia on.

Juuri lapsiperheiden korkovähennykset, jotka kohdistuvat asuntoon, ovat eräs hyvin keskeinen seikka, jota pitää tarkastella, samoin henkilöyhtiöiden asema. Samalla tavalla kuin ed. Aittoniemi eilen panin myönteisesti merkille kokoomuksen puheenjohtaja Salolaisen liikahduksen pakolainassa tai vastaavassa hyvätuloisilta tässä tilanteessa. Sillä asialla ei talousongelmia ratkaista, mutta se on hyvin merkittävä myönnytys kokoomuksen puheenjohtajan taholta, ja siitä iloitsein.

Muutenkin tätä esitystä tulee tarkastella myös työllisyyden kannalta. Toivon, että tämä esitys tuo meille työpaikkoja ja kautta linjan pääsemekin työttömyyden hoidosta työllistämiseen ja uusien työpaikkojen luomiseen.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus tulee kaikessa keskustelussa aina vähintään kierroksen myöhässä. Sosialidemokraatit ovat viimeksi lyöneet budjettilinjauksessaan kiinni vähintäänkin 30 prosentin pääomaverovaatimuksen. (Ed. Zyskowicz: Te olette vaihtaneet kantoja niin nopeasti!) — Sosialidemokraattien linja vaihtuukin sitä mukaa, kuin talouspolitiikassa syntyy yhä vaikeampi tilanne. — Sosialidemokraatit ovat myöskin vaatineet huomattavasti kattavampaa pääomaverotusta eikä näin aukkoja täynnä olevaa ja veronkiertoa, veropakolua edistävää, niin kuin porvarien linjaus on.

Socialidemokraatit ovat myöskin vaatineet työn verotusta kevennettäväksi, mutta tämä por-

varien linjaus saattaa synkeään ristiriitaan työn ja pääoman verotuksen. Suomalaisella porvarien yritysverotusmallilla ei todellakaan yritysten kannattavuutta lisätä, kun se kaiken lisäksi rajoitetaan kansalaisten kulutuskysyntää edelleen leikkaamalla ja työtä leikkaamalla. Syntyy tilanne, jossa tämäkin uudistus tulee toimimaan vastoin niitä periaatteita, joista nyt kerrotaan.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä vastaan ed. Saariolle. Kansantalous sairastaa. Nämä kokoomuksen lääkkeet tappavat potilaan. On totta, että kuollut ei ole enää sairas, mutta ei kuollut mielestäni myöskään ole terve. Mitä tekee kuollut yritys matalalla tuloverokannalla? Tässä mielessä lääkkeet, joita tässä esitetään, ovat väärään tautiin. Nyt tarvittaisiin lääkkeitä, joilla pelastetaan suomalaiset yritykset, suomalainen kansantalous. Ne lääkkeet eivät ole näitä lääkkeitä.

Arvoisa puhemies! Kokoomus muuraa ilman laastia. Ed. Saario tietää, mitä tarkoitan. Mielestäni tämä esitys on eduskunnan muurareiden, ministeri Viinasen ja ed. Saarion, juoni pienituloisia ihmisiä vastaan.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi peräänkuulutti tuloverojen huojennusta ja korosti niitä tarpeita, jotka lisääntyvät. Toteaisin, että edellinen hallitushan huojensi suurituloisten verotusta. Nyt kaikki tämän päivän tilanteessa kuitenkin — jo tunnustetaan — on pudonnut noin vuoden 85 tasoon. Keskusta on määrätietoisesti vaatinut kaikkien kansalaispiirien ja tahojen vastuunkantoa. Olemme sitä mieltä, että suurituloiset eivät voi mennä tästä niin kuin koira veräjästä, vaan tultava on niin kuin muutkin kansalaiset vastuunkantoon.

Ilolla tervehdin puheenjohtaja Salolaisen eileniltaista kahteenkin kertaan ilmaistua kättä päälle -periaatetta, että kokoomus on tulossa myöskin omantuntonsa kanssa tähän sosiaaliseen jaolle, mikä on tietenkin ihan oikein. Täytyy antaa tunnustus kokoomukselle. Toteaisin verojaoston kunnioittamallemme puheenjohtajalle sen, että meidän on pakko panna teoriat ja tavoitteet hyllylle ja tulla kerta kaikkiaan lainsäädännössä ihmisiä vastaan. Tässä asiassa ei voida mennä teoreettisesti, vaan mennään ihmisiä vastaan ja haetaan oikeudenmukaisuutta siltä pohjalta.

Samassa toteaisin, että kulutus- ja asuntoluotojen erilleen saanti korkojen käsittelyn osalta

täytyy meidän eduskunnassa varmasti vielä tutkia, koska meidän veroprosenttimme 25 on alempi kuin muissa Pohjoismaissa, ja olettaisin, että tämä antaa eduskunnalle jonkinlaista vii-
lausvaraa nimenomaan sosiaaliseen oikeuden-
mukaisuuteen päin.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun nyt vihdoin ymmärsin, mitä ed. Seppänen tarkoitti, pyydän sanoa, että kun raparit ovat työssä, on parempi että hanslankarit pysyvät sivussa. Ymmärrän, että ed. Seppänen ymmärtää, mitä tarkoitan. Kaikki suomalaiset ymmärtävät, että näillä verolakiehdotuksilla tähdätään tulevaisuuteen eikä tämän päivän ongelmien ratkaisussa näillä tietenkään voi olla mitään tekemistä. Mutta sen seikan turhaksi tekeminen, että oman pääoman muodostuminen yrityksille olisi jollakin tavalla kansantalouden ja työllisyyden kannalta negatiivista, on sellaista propagandaa, jota saattaa kuulla vain — jaa, kohteliaisuus estää sanomasta, missä. Ed. Seppänen tietää!

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustan ed. Renko täällä tunnusti epäsuorasti, että hallituksen veroesitys on epäsosiaalinen ja epäoikeudenmukainen, ja vaati oikeudenmukaisia esityksiä, joihin kuuluisi myös suurituloisten lisävero, millä nimellä se sitten tullaan perimäänkään, josta juuri on puhuttu.

Mutta keskustan edustajat, täällä ovat nyt ne hallituksen esitykset, joiden mukaan ensi vuonna verotetaan, ja niihin ei kuulu mitään sosiaalisuutta, vaan se, että rikkaimmat saavat pääomatuloverotuksessa miljardin markan helpotuksen. Tästä paljon puhutusta ja nyt esillä olevasta isotuloisten tuloverotuksen kiristämisestä ei veroesityksissä näy jälkeäkään. Tässä on vaalienaluspuhetta, mutta käytäntö on se, että verotuksen rakenne tulee yhä epäsosiaalisemmaksi tässä maassa ja tasaa tuloeroja yhä huonommin. Te keskustalaiset olette tukemassa tätä verolinjaa tosiasiaassa, kun käytännöstä puhutaan eikä katsoa, mitä te puhutte.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu kovasti suurituloisista. Jos ajatellaan pääomaverotusta, niin ehkä yksi keskeisimpiä elementtejä on korkovähennys. Mitä tapahtuu korkovähennykselle tässä uudistuksessa? Korkovähennyksen tuottama hyöty on lähes kaikille kansalaisille suhteellisesti

yhä suuri, kun tänä päivänä korkomenot on voitu vähentää tuloista, mikä on alentanut progressiota. Mieltikäänpä hieman tätä! Vanha järjestelmä on suosinut ns. suurituloisia. Uusi järjestelmä on aivan toisen tyyppinen, ja tässä kokonaisuudessa tämä on ehkä kaikkein merkittävin yksittäinen toimenpide.

Mitä tulee tuloveroasteikkoihin, niin Suomessa on nyt Euroopan korkeimmat tuloverot, ja se merkitsee sitä, että jos me haluamme kilpailla myös työvoimasta, kyllä meidän täytyy silloin pyrkiä alentamaan tuloverotusta. Mutta sanon: se on myös ideologinen kysymys. Mielestäni pitää lähteä siitä, että ihmiset entistä enemmän voivat itse päättää omien tulojensa käytöstä ja että me poliitikot täällä emme päätä, vaan ihmiset itse päättävät omista asioistaan mahdollisimman pitkälle.

Mutta haluan todeta kuten puheenjohtaja Salolainenkin eilen tentissä ja ed. Renko, että me olemme tällä hetkellä niin suurissa taloudellisissa vaikeuksissa, että vaikka olen esittänyt pitkän tähtäimen tavoitteen, että asteikkoja on alennettava, niin on selvää, että lyhyellä tähtäimellä voidaan joutua taloudellisten ongelmien voittamiseksi vuoden ja ehkä kahdenkin ratkaisuihin, joissa poiketaan tästä pääsäännöstä. Muun muassa talletusten verohuojennusten osalta on tehty jo tällainen linjasta poikkeava ratkaisu. Ne ovat tässä tilanteessa joissakin olosuhteissa välttämättömiä, ja se toki täytyy muistaa.

On selvää, että kokoomus lähtee siitä, että laman rasitukset on pyrittävä kantamaan tasapuolisesti kaikkien kansalaisten kesken.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Täällä on sanottu, että on moraalisesti arveluttavaa antaa tällainen pääomaverouudistus eduskunnalle. Mielestäni on moraalisesti arveluttavaa olla antamatta pääomaverouudistusta eduskunnalle. Ja on moraalisesti arveluttavaa, jos me emme tee kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla yrityselämä ja taloudellinen toimeliaisuus tässä maassa saadaan liikkeelle, ulkomaista pääomaa ainakin jossakin vaiheessa houkuteltua Suomeen, sillä sitä pääomaa me täällä nimenomaan tarvitsemme.

Täällä on keskusteltu myös siitä, mitä puheenjohtaja Salolainen on eilen sanonut. En tiedä, minkä tyyppisestä veromallista oli kyse, ja tuskin yksityiskohdista on edes keskusteltukaan. Jos sieltä jotain sitten otetaan, niin käytettäköön se sitten ainakin velanoton supistamiseen. Se

tulee olemaan keskeisin tehtävä meille lähiviikkoina.

En oikein ymmärrä keskustelua ylipäänsä taas verojen kiristämisestä. Kun viime vuonna päätettiin budjetin ja tuloneuvottelujen yhteydessä täällä raippaveroksi kutsutusta verosta, sitä vaadittiin pois henkeen ja vereen. Nyt olen ottanut sitä budjettiesityksessä keskeiseltä osin pois, jättänyt sinne yläpäähän sen progressiota kiristävän osuuden jäljelle. Nyt ollaan taas vaatimassa, että sekin oli väärin. Käsitys vaihtelee tässäkin talossa yhtä nopeasti kuin sosialidemokraattien pääomaveroprosentti kuukaudesta toiseen. Pysytään nyt jossakin linjassa näissä veroprosenteissa!

Mitä tulee kiirehtimiseen tässä uudistuksessa ja siitäkin ehkä kymmenien miljoonien lisäalakuun, niin totean, että on totta, että tämä tulee edellyttämään varsin suurta työmäärää verohallitukselta atk-järjestelmien aikaansaamiseksi. Mutta se on sentään aika pieni lasku verrattuna siihen verouudistukseen, joka tehtiin edellisellä kaudella ja joka on maksanut tälle kansakunnalle ja valtiolle satoja miljoonia markkoja sen takia, että järjestelmä johti erittäin suuriin koromenetyksiin, jotka korvattiin sen takia, että verotus vuodesta toiseen viivästyi. Sitä uudistusta totisesti ei kiireellä valmisteltu. Ehkä olisin hitaan valmistelun aiheuttamaa, että tällaisiin kuppauksiin on jouduttu. Sen ovat maksaneet muut veronmaksajat kalliisti.

Mitä eduskunnassa tähän käsittelyyn jatkossa tulee, on sovittu tietyistä yksityiskohdista, joita täällä tullaan tarkastelemaan erityisellä ahkeruudella. Mahdollisesti tehdään muutoksia, niin kuin tähän isoon pakettiin kaiken kaikkiaan teknisiä muutoksia on tehty kesän aikana. Näin pitää varmasti tapahtua. Kyllä-hän eduskunta käsittelee muutakin lainsäädäntöä yksityiskohdissaan ja tekee korjauksia, mutta ne tullaan tekemään yhteisymmärryksessä eduskuntaryhmien kanssa ja hallituksen kanssa. Niin kuin sanoin, tämä ei ole joulupukkien tilaisuus, jossa tätä verouudistusta tullaan korjaamaan, ja tulon pitämään taatusti siitä huolen. On helppo mennä lupaamaan verohelpotuksia, koska se miellyttää kansaa, täysin perusteettomia verohelpotuksia. Mutta ed. Seppänen, tähän sopimukseen sisältyy myös se, että tämän uudistuksen rakenteisiin ei puututa. Rakenteita ei tulla muuttamaan eikä järjestelmää sellaisenaan, ja muutos ei saa aiheuttaa yhtään markkaa verojen menetyksiä eli lisähelpotusten antamista. Jos jostakin tullaan viilaa-

maan toiseen suuntaan, niin se otetaan takaisin muulla tavoin.

On sanottu, että käsittelyaikaa tälle on liian vähän. Kyllä tämä talo voi siirtyä tekemään pidempää päivää, jos todella halutaan tehdä kansakunnan kannalta keskeisen tärkeä uudistustyö. Ei tämä eduskunnan työ kovin öitä ole edellyttänyt ainakaan toistaiseksi. Tehtäköön seuraavan kuukauden aikana kaksinkertainen työmäärä verojaostossa. Ei maailma siihen kaadu, jos todella poliittista tahtoa on saada tämä uudistus läpi. Vetkuteilla tietysti voidaan, jos halutaan, mutta se ei siitä paremmaksi tule.

Tämä ei ole, ed. Stenius-Kaukonen, aitamalli. Tämä aitamalli, niin kuin totesin aikaisemmin, tullaan valmistelemaan parin vuoden kuluessa, ja toivottavasti siinä vaiheessa on löydetty mahdollisimman yksinkertainen malli, jolla tätä voitaisiin toteuttaa. Totean tässä yhteydessä, että minä en kuulunut siihen joukkoon, joka oli kaatamassa aitamallin jatkovalmistelua. Siinä joukossa jäin yksin virkamiesten ohella. Sen kaatoivat kyllä etujärjestöt ja muut verovalion kunnan jäsenet.

Ed. Heikkinen totesi, että verotusta on saatava ehkä oikeudenmukaisemmaksi.

Viittaampa metsäverotukseen. En minä tällaista mallia halunnut. Siinä on oikeudenmukaisemmaksi tekemisen mahdollisuus. Vain sattui olemaan niin, että helpotuksia jouduttiin tekemään. Annoin periksi tietyissä kohdin, koska halusin nähdä metsän pulta ja saada tämän keskeisen uudistuksen vietyä eteenpäin enkä siten takerru pikkuasioihin. Ei sitä siihen muutama vuoteen voinut kaataa. Minusta asiat pitää panna järjestykseen.

Jos todella nähdään niin, että sukupolvenvaihdostilanteessa ei ole mahdollista maksimisaa edes 5:tä prosenttia maksaa veroa, niin kysynpä vain, missä se oikeudenmukaisuus on. Se on äärimmäisen lievä verokanta, kun vain katsotaan, millaisia myyntivoiton veroja muusta omaisuuden luovutuksesta tullaan maksamaan. Ei se sen kummempaa omaisuuden siirtoa ole. Se on elinkeinotoimintaa niin kuin muutkin yrityksen sukupolvenvaihdokset tai yrityksen myynnit, tehdään ne sitten missä iässä tahansa. Ei ihmisen ikä saa olla mikään verotuksen tason ratkaisija.

On sanottu, että tätä ei kesän jälkeen pystytty sopimaan, kesällähän sovittiin linjaukset. Kesän aikana sopimuksen mukaan tehtiin pykälät tähän lakiin. Niitä lakipykälä ei ollut keväseen mennessä eikä ollut tarkoitukseen aikataulun mukaan olla, vaan peruslinjaukset oli lyöty luk-

koon, ja niistä ei ole kesän aikana poikettu miltään keskeisiltä osin. Muutokset ovat olleet lähinnä teknisluonteisia.

Sitten mennään kulutusluottojen ja asuntoluottojen erotteluun. On erittäin miellyttävää varmasti kansalaisten ja äänestäjien kuulla, kuinka puolustetaan sitä, että kulutusluotoille ei voi samaa verokohtelua antaa kuin asuntoluotoille. Mutta käytännössä tälläkin hetkellä on tilanne se, että kyllä nostetuilla asuntolainoilla voi ostaa auton, minkkiturkin tai asuntouuden mööpelit ja kukaan ei perään katso eikä tule katsomaan tämänkään jälkeen. (Ed. Heikkinen: Ei pidä paikkaansa!) — Pitää paikkansa, ed. Heikkinen. Muu on kyllä turhaa puhetta. Minä ihmettelen, että verojohtaja voi väittää tällaista. Hän ei ainakaan sitten tiedä, miten se käytännössä tapahtuu. Minulla on konkreettisia oma-kohtaisia malleja, joilla olen toteuttanut tätä vuosien varrella varsin tehokkaasti.

Tällä hetkellä myönnetään ns. limiittilainoja. Sovitaan pankin kanssa lainakatosta, ja lainaa voi varsin sujuvasti käyttää mihin tahansa tarkoitukseen, joustavasti maksaa lainaa takaisin, ottaa lainaa limiitin puitteissa. Meillä ei nyt kai enää sellaisessa yhteiskunnassa olla, jossa täytyy kateudesta olla joidenkin lippujen ja lappujen kanssa pelaamassa verotuksessa. Kyllä jonkin verran tässä täytyy ymmärtää muitakin tapauksia eikä sokeasti tuijottaa siihen, että rajataan nämä pelkästään asuntoluottoihin. Sanonpa vain, että olisi se merkillinen joululahja sitten annettuna monelle auton ostajalle, kun nuori perhe esimerkiksi menettäisiikin yhtäkkiä autolainansa korkojen vähennysoikeuden tai menettäisi myös ensiasuntoon ostettujen huonekalujen lainojen verovähennysoikeuden. Näitä esimerkkejä löytyy kuinka paljon tahansa.

Minä todella toivon, että tällaisessa uudistuksessa taas nähtäisiin metsä puilta eikä takeruta yksittäisiin hyvin herkullisiin yksityiskohtiin ja tehtäisiin hyvä verouudistus, joka tämä varmasti on, kunhan sitä ei tarvella ja katsotaan todella kokonaisuutta eikä joitakin nyansseja.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Viinanen sanoi äsken, että olisi moraalitonta, jos ei tehtäisi yritysmailman hyväksi kaikkea, mikä on mahdollista. Minä äsken koetin juuri osoittaa, että vajaa vuosi sitten tekemämme devalvaation jälkeen te nimenomaan vakuutitte, että nyt yritykset ovat saaneet niin paljon, etteivät ne enää lisää voi pyytää eikä niille mitään enää anneta. Nyt te äsken sanoitte

täsmälleen päinvastoin. Oletteko, ministeri Viinanen, muuten lainkaan laskenut, kuinka paljon hallituksen taholta ja eduskunnan enemmistön hyväksymänä on yrityksille vaikkapa vuoden sisällä annettu ja rikkaille ja pankeille? Jos ei ole lukuja esitettävänä, niin väitän, että se luku on 60—70 miljardin seutuvilla, ja siitä huolimatta työttömyys jatkuvasti kasvaa. Siis tällä ei ole autettu työttömyyden lievenemistä. Minusta tuntuukin siltä, että hallituksessa katsotaan, että sosiaalista tukea tarvitsevat rikkaat ja se tuki on otettava köyhiltä, siis aivan päinvastoin kuin on alun perin ymmärretty.

Valtiovarainministeri Viinanen: Arvoisa puhemies! Se on totta, että yritystoimintaa on tuettu suoranaishallinnalla työvoimakustannusten kevennyksillä, tässä suhteessa myös pääomaverotuksen keventämisellä. Sitä ei ole tietysti vielä toteutettu, mutta tullaan toteuttamaan. Sitä on tuettu erilaisilla uusilla tukijärjestelmillä. En nyt tuohon 60—70 miljardiin kyllä yhdy, vaikka otettaisiin pankitkin mukaan siihen. Se on suuri summa, siitä ollaan varmasti samaa mieltä, ja periaatteessa väärin.

Mutta sitä hämmästelen, ed. Laine, että teidän taholtanne ei pienintäkään arvoa anneta sille, että nämä yritykset on saatava työllistämiskuntoon. Se on kai meidän kaikkien yhteinen intressi. (Ed. Laine: Se ei auta!) — No, olisiko vaihtoehto se, että kaadamme pankit ja yritykset? (Ed. Seppänen: Te kaadatte ne!) Mihin ihmeeseen ne työttömät tai tällä hetkellä työssä olevat ihmiset laitettaisiin? Eiköhän se ole parempi, että he pysyvät yrityksissä vaikka pikkuisen niitä pönkitetäänkin? On se sittenkin kansantaloudelle parempi vaihtoehto.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä verouudistus ei näitä yrityksiä, jotka nyt kamppailevat korkean rahan hinnan kanssa, auta välittömästi juurikaan. Jos haluan vielä tätä yritysmailmaa paljastaa arvoisalle ministerille, tosiaan rahan korko on ongelma, kallis raha. Verouudistus, joka nyt tulee, ei auta näitä velkaisia koron kanssa painivia yrityksiä lainkaan. Ei niillä ole, mistä vähentää. Ei se velkamäärä vähene tällä uudistuksella yhtään.

Sikälikin ministeri on täysin epäjohtonmukainen, että hän puhuu joulupukiteoriasta, mutta itse on juuri hallituksen kanssa sortumassa aivan samaan siinä mielessä, että ei tämä verohelpotusten tie suomalaisille yrityksille jotka

kansainvälisesti ottaen ovat olleet kaikkein helpoimmassa verotuksessa, tuo sitä, mitä tällä hetkellä niissä nimenomaan kaivattaisiin eli uusia ideoita ja sitä, että yritysjohtajissa alettaisiin tehdä töitä.

Nyt kun asuntovelallisten verotus joka tapauksessa tulee tälläkin uudistuksella kiristymään, se tulee nimenomaan merkitsemään työttömyyttä ja näissä rahoitusvaikeuksissa kamppailevien pienyritysten entistä vaikeampaa asemaa, koska ihmisillä ei ole varaa ostaa.

Tässä mielessä kokoomuksen linja on täysin epäjohdonmukainen. Viime eduskunnan aikana yritimme kovasti muuttaa sitä verouudistusta, joka suosi suurituloisia. Silloin kokoomus sanoi, että sitä ei voida muuttaa, koska olemme Akaan kanssa sopineet, että korkeatuloisten verotukseen ei puututa. Se oli korkeasuhtanteessa täysin joulupukkimaista tonttuilua tämän verouudistuksen osalta. Haluttiin miellyttää suurituloisia ihmisiä. Tässä sitä nyt ollaan. Minusta tuntuu, että te olette nyt keskustan kanssa tekemässä aivan samanlaisia virheitä, mihin te johdattelitte meitä.

Valtiovarainministeri Viinanen: Arvoisa puhemies! Ettei nyt menisi taas populismin puolelle, on syytä todeta se, niin kuin ed. Skinnarikin varsin hyvin itse tietää, että ylimmässä tuloluokassa 1 prosentin kiristys merkitsee 80—90 miljoonaa markkaa. Mittakaava on aivan toinen siinä, minkälaisissa ongelmissa verotulojen alenemisen kanssa ollaan tällä hetkellä. Vaikka me korottaissimme 5 prosenttia, mikä sinänsä on työmotivaation kannalta järjetöntä, sillä ei ratkaista kuin 400 miljoonan markan ongelma. Ei se ongelma veroja kiristämällä ratkea, se on aivan tosiasia. Tehtäköön sitten jotakin tilapäisiä järjestelyjä, kun raippaverosta tavallaan lähes kokonaan päätettiin luopua. Voin sanoa heti tässäkin, että minä en sen luopumisen kannalla ollut tässä laajuudessa.

Ed. Savolainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri totesi puheenvuorossaan, että edellisen verouudistuksen virheitä on tullut kohtuuton lasku tälle kansalle. Ymmärsin, että silloin oli veroministerinä Ulla Puolanne ja muistaakseni kokoomuksen ryhmän puheenjohtajana Iiro Viinanen, (Ed. Skinnari: Hyvin muistettu!) joten kokoomus voisi tietysti vähän tarkastella sitä, minkälaisia kannanottoja on silloin ottanut asioihin. (Ed. Kasurinen: Olisi syytä palauttaa mieleen!)

Verolait on tähän taloon annettu budjetin yhteydessä kautta aikain. Hallitus varsin näyttävästi alkukesästä teki budjettipäätöksensä ja sitten on yhtä näyttävästi niitä pala palalta murtautunut. Tämä työskentely osoittaa sitä, että hallitus toimii hyvin sattumanvaraisesti, hyvin nytkähdellen eteenpäin. Nyt se sitten odottaa, että eduskunta hyvin nopeasti käsittelee vuosisadan kokoisen uudistuksen, niin kuin on sanottu.

Tässä asiassa on todella vitsit vähissä, minkä haluaisin erityisesti todeta ed. Saariolle. Ei näitä asioita hoideta kyllä mainostoimistomentaliteetilla.

Ed. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen ed. Ukkolan innoittamana erehtyi lausumaan, että sosiaalidemokraattien verokannat vaihtelisivat kuukausittain.

Kun keväällä puhuttiin 25—30 prosentin pääomaverotuksesta, niin syyskuun budjettilinjauksessa tämä täsmennettiin 30 prosenttiin. Tarkemmin ottaen sosiaalidemokraatit ovat kantanaan ilmaisseet, että pääoma- ja yritystulojen verotuksen uudistaminen ei saa merkitä sitä, että joku tulonsaajaryhmä vapautetaan joko osittain tai kokonaan verojen maksusta. Uudistus ei saa johtaa verotuksen kohteena olevien tulojen supistumiseen eikä verotettavan tulon pienentämiseen suurien vähennysoikeuksien vuoksi. Siirtymäajat eivät saa olla kohtuuttoman pitkiä, niin kuin nyt metsäverotuksen osalta tapahtuu. Ansio- ja pääomatulojen veroprosentit eivät saa suuruudeltaan poiketa liian paljon. Tätä taustaa vasten olisi perusteltua, että pääomatulojen veroprosentti tässä tilanteessa olisi 30.

Meidän kantamme on siis täsmentynyt tuon 5 prosentin marginaalin sisällä. Sen sijaan hallitus on samana aikana saanut esimerkiksi heliborkorot nousemaan usealla prosenttiyksiköllä ja markka tietysti on devalvoitunut jo 15 prosentilla.

Tämä ajankohta vaatisi verotuksellisia täsmäaseita suurien korkotulojen rokotamaan. Näitä hallitus ei ole innostunut kehittämään, ja niistä oppositio on esittänyt erilaisia malleja. Varmasti niistä joku toteuttamiskelpoinen löytyisi. Tärkeintä olisi, että maksukykyisiltä ryhmiltä, joita yhteiskunnassa nyt on, koottaisiin enemmän.

Myös pääomaverotuksen yleinen veroprosentti voisi olla tosiaankin 25:tä korkeampi juuri sen takia, että sehän kertyy vain silloin, kun yrityksellä menee suhteellisen hyvin, eikä kohtelee kaltoin sellaisia yrityksiä joilla on vaikeuksia.

Ed. L i n n a i n m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Skinnari kritisoi tätä esitystä sillä perusteella, että tämä ei juurikaan auta velkaisia yrityksiä eikä tästä uudistuksesta ole apua tähän hätään. Näinhän se onkin. Eli tähän hätään tarvitaan nopeavaikutteista apua, jota nyt antaa esimerkiksi seuraavassa lisäbudjetissa saatava korkotuki vanhoille lainoille, erilaiset takaukset ja suhdannelainat.

Mutta emme me voi elää niin, että me teemme aina vain lyhytaikaisia ja juuri nyt auttavia päätöksiä, vaan pitää tehdä myöskin rakenteellisia uudistuksia ja kauaskantoisia päätöksiä, ja tämä uudistus on juuri omiaan luomaan uskoa tulevaisuuteen ja siihen, että jatkoakin tässä yrittämisessä on.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ministeri Viinanen puhui asunto- ja kulutusluottojen erottelemisesta, niin hän oli täsmälleen oikeassa. Nykyisinhän jopa kulutusluottoja myönnetään selkeästi asuntoluottoina: Vaikka laina on selkeästi kulutusluottotarpeisiin, lainassa lukee "asuntoluotto". Kaiken lisäksi valtaosa kansasta ei pysty itsekkään selvittämään, mitkä ovat asuntoluottoja, mitkä ovat kulutusluottoja. En minäkään pysty. (Ed. Kekkonen: Miten niin!) — Niitä on niin paljon, tietysti.

Verovähennysten taso yleisesti on laskenut niin paljon, että ongelma on siinä. Tämä järjestelmä saattaisi olla kohtuullisen hyvä ja ainakin perustua totuudelle, jos vähennykset olisivat suurempia. Niitähän on laskettu vuosien mittaan ja on ollut kysymys saavutetun edun menetyksestä, mikä on tietyllä tavalla lainvastaista. Asuntolaina otetaan 10—15 vuodeksi ja 10 vuoden aikana on koko ajan heikennetty yleensä velallisten asemaa. Siinä mielessä katson, että se on tietyllä tavalla perustuslain vastaista, jos näin voitaisiin asia sanoa.

Ministeri Viinanen lähti pois, niin että minä en vielääkään saanut vastausta. Ehkä hän vastasi silloin, kun olin pois täältä: Millä tavalla toteutetaan ministeri Salolaisen eilen illalla antama lupaus siitä, että nyt on aika hyväosaisten puolelta siirtää huono-osaisille? Millä tavalla se tapahtuu? Hän ei ilmeisesti ole siihen vastannut, vaikka ministeri Salolainen löi ed. Anderssonin kanssa oikein kättäkin televisiossa.

Ed. S e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Jotta meille jäisi aikaa keskustella myöskin talouden suurista linjoista, siitä miten pääomatulovero-

prosentti alenee kohden heliboria, vai onko se niin, että helibor nousee kohden pääomatuloveroprosenttia, niin ehdotan, että tämä asia pantaisiin pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon. Tämä rahalain muutos ei enää nimittäin mene pöydälle, vaan lähetetään tänään valiokuntaan. Olen pahoillani, että joudun keskeyttämään tämän keskustelun ja siirtämään tiistaihin.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajankohdasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Seppänen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Seppäsen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

2) Hallituksen esitys n:o 201 varallisuusverolaiksi

Valiokuntaan lähettäminen

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. S e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajankohdasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Seppänen ehdottanut, että

asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Seppäsen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

3) Hallituksen esitys n:o 202 vuoden 1993 veroasteikkolaiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajankohdasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Seppäsen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Seppäsen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

4) Hallituksen esitys n:o 203 laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja konserniavustuksesta verotuksessa annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajankohdasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Seppäsen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Seppäsen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

5) Hallituksen esitys n:o 204 laiksi maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajankohdasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Seppäsen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Seppäsen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

6) Hallituksen esitys n:o 205 laeiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain ja merenkulun veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajankohdasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Seppäsen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Seppäsen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

7) Hallituksen esitys n:o 206 laiksi rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys n:o 207 laiksi veronhyvityslain 1 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajankohdasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Aittoniemi ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Aittoniemen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan:

9) Hallituksen esitys n:o 208 laiksi verotuslain muuttamisesta

10) Hallituksen esitys n:o 209 laiksi veronkantalain muuttamisesta

11) Hallituksen esitys n:o 186 laiksi rahalain 2 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Vahvan markan politiikka, se että Suomen markka on sidottu D-markkaan eli demariin, on kärsinyt kaksi kertaa konkurssin. Näyttää siltä, että valuuttojen kellumista sääntelee meillä tällä hetkellä ns. ongenkohoilmiö eli vaikka politiikka ajautuu upoksiin, se pomppaa sieltä jälleen hetken kuluttua ylös. Sen seurauksena markka kelluu ja hallitus lilluu.

Vahvan markan politiikka on perustunut kolmeen asiaan: muuttumattomaan valuuttakurssiin, inflaation nollatavoitteeseen ja ns. Emu-kriteereiden täyttymiseen. Näistä edellytyksistä kaksi on poistunut. Valuuttakurssi ei enää ole muuttumaton, Suomen markka on devalvoitu kaksi kertaa. Myöskään Emu-kriteereiden ylläpito ei ole uskottavaa. Emu-kriteereihin on takerruttu sen takia, että Suomen EY-jäsenyyshakemus menisi paremmin perille. Mutta kun EY-maista mm. Espanja ja Irlanti ovat luopuneet pääomamarkkinoiden vapaudesta, ei luulisi olevan Suomellekaan mahdollonta tehdä sitä, mitä EY-maat voivat tehdä. Mutta ei, Suomen vahvan markan politiikka jatkuu edelleen. Seuraavana kohteena, mitä nyt yritetään säilyttää, on inflaatiotavoite, inflaation ajaminen nollassalle.

Tämän politiikan seurauksena, politiikan, jota kutsutaan deflaatioksi, meitä odottanee katastrofi. Ja se katastrofi on sitten valuuttojen ja korkojen säännöstely siihen tapaan, kuin valuuttoja ja korkoja säännösteltiin vuonna 1986 ja sitä ennen. Eli ei tämä katastrofi sen kummallisempi asia ole. Katastrofi on katastrofi vain niille, jotka ovat pelailleet. Katastrofi on katastrofi vain niille, jotka isänmaattomia pääomia vievät maasta ulos, jos Suomen valtio harjoittaa sellaista talouspolitiikkaa, että Suomi saataisiin jaloilleen.

Tämän politiikan yhteydessä hallitus ja Suomen Pankki ovat syylistymässä vakavaan virheeseen. Ne ovat politisoimassa Suomen valuuttakurssin. Valuuttakurssin politisointi suoritetaan erittäin taitamattomalla operaatiolla eli rahalain uudistamisen yhteydessä ollaan samalla muuttamassa valtiolinten välisiä valtasuhteita.

Erittäin paljon ongelmia tässä kysymyksessä on aiheuttanut myös oikeuskansleri, joka ei ole pystynyt toimimaan johdonmukaisesti hallituksen toimien laillisuutta valvoessaan, vaan hän on antanut keskenään ristiriitaisia lausuntoja. Sen takia myös oikeuskansleria on syyttämisen siitä,

että hallitus on ajautunut rahalain uudistamisessa ongelmiin, jotka ovat eduskunnan näkökulmasta eduskunnan päätöksentekovaltaa kaventavia muutoksia.

Lainmuutosesityksessä on kaksi merkittävää seikkaa. Kysymys on siitä, miten kelluttaminen lakkaa ja milloin kelluttaminen lakkaa.

Se, miten kelluttaminen lakkaa, säädetään tavalla, joka muuttaa valtiolinten toimivaltasuhteita. Se on täysin tarpeeton muutos kelluvan valuuttakurssin näkökulmasta. Se muutos pitäisi jättää tekemättä. Nimittäin kun valuuttakurssi pannaan kellumaan, päätöksenteko on yksiselitteinen. Silloin asiasta tekee päätöksen valtioneuvosto Suomen Pankin esityksestä, ja Suomen Pankin esitys on aina sellainen, että johtokunta esittää pankkivaltuusmiehille ja pankkivaltuusmiehet esittävät valtioneuvostolle. Tämä kelluttamisen aloittamis päätös on hyvin yksiselitteinen. Mutta kun kelluminen lopetetaan, niin nyt ollaankin pyytämässä Suomen Pankilta vain lausunto. Suomen Pankki menettää oikeuden, että se voi yksin tehdä tämän aloitteen, ja aloiteoikeus annetaan myös hallitukselle. Hallituksen saama uusi aloiteoikeus on sellainen toimenpide, jossa valtiolinten toimivaltasuhteet muuttuvat ja valuuttakurssista päättämisen politisoituu tavalla, joka mielestäni on Suomen hallitusmuodon vastainen. Eli tätä lakia ei voida säätää, kun siihen tuotiin tällainen muutos valtiolinten toimivaltasuhteisiin, muutoin kuin perustuslain säätämisyjärjestyksessä, ja se on tarpeetonta niihin tarpeisiin, jotka nyt ovat käsillä.

Toinen tärkeä kysymys on myös se, milloin kelluttaminen lopetetaan. Siinä neutraali muoto olisi ollut se, että lopetetaan häiriötilan päätyttyä. Mutta nyt hallitus on politisoimassa valuuttakurssit ja tuo kaksi uutta kriteeriä valuuttakurssin kelluttamisen päättymiseksi. Eli taloudelliset perustekijät myös vaikuttavat kelluttamisen päättymiseen, ja todennäköisyyden sille, että ei tule uutta häiriötilaa, pitää olla täyttynyt. Tämä jälkimmäinen on itsestäänselvyys, mutta taloudelliset perustekijät ovat sellainen kriteeri, joka tekee mahdolliseksi valuuttakurssin käyttämisen poliittisen pelin välineenä.

Minä arvioin niin, että hallitus ja Suomen Pankin johtokunta ovat yhdessä päässeet sopimukseen siitä, että valuuttakurssia todella käytetään poliittisen pelin välineenä ammattiyhdistysliikettä vastaan. Sen takia Suomen Pankin johtokunta vaikenee ja hyväksyy sen tulkinnan, jonka mukaan valtiolinten valtasuhteet eivät muutu myöskään kellumisen päättämisen subjektia

määritettäessä. Tämän takia Suomen Pankin johtokunta on opportunistinen eikä puolusta sitä etua, mitä sen eduskunnan pankin johtokuntana pitäisi puolustaa eli eduskunnan suoranaisista vaikutusmahdollisuutta rahapolitiikkaan myös kelluttamisen päättämisen kautta ja niin, että hallitus ei voisi tässä kysymyksessä ottaa aloitetta pois eduskunnan elimiltä.

Nyt joudutaan kysymään, miksi Suomen Pankin johtokunta ja hallitus poliittisista tavoitteista päättäessään ovat kuitenkin näin yksimielisiä tässä asiassa ja miksi Suomen Pankin johtokunta on alistunut hallituksen tahtoon tässä kysymyksessä ja myös on valmis institutionalisoimaan lainmuutoksen avulla hallituksen tahdon toteutumisen. Kyllä se johtuu siitä "manuaalisesta" ohjauksesta, joka tämän asian käsittelyn yhteydessä on ollut. Tasavallan presidentti on puuttunut tämän lain säätämiseen tavalla, jossa eduskunnan lainsäädäntövalta asetetaan kyseenalaiseksi siltä osin, kuka oikein tekee aloitteita lakien muuttamiseksi, presidentti vai kansanedustajat. Mielestäni presidentillä ei ole lakien muuttamisen aloiteoikeutta, mutta tässä kysymyksessä hän on käyttäytynyt niin kuin hänellä se olisi.

Tämän takia eduskunnan on otettava valta käsiinsä, pantava presidentti järjestykseen. Siis minä vaadin, että eduskunta panee presidentin järjestykseen tässä kysymyksessä, eduskunta lopettaa lammasmaisena olemisen. Jos presidentti on väärässä, niin presidentti pannaan järjestykseen. Silloin kun säädetään lakeja, presidentit pannaan järjestykseen. Muutenkin itse asiassa pitäisi presidentin valta kuohia pois, koska sitä käytetään tavalla, joka on salaista vallankäyttöä, josta harvoin jää sormenjäljet presidentin vallankäytön kohteisiin niin kuin nyt jäi tämän rahalain uudistamisen yhteydessä. Eli presidentiltä kaikki valta pois tai ei nyt kaikki valta, seremoniallinen valta voisi jäädä, mutta operationaalinen valta pois. Se on hyvä ja kohtuullinen vaatimus, jota edelleen vahvistaa tämä tilanne, jossa rahalakia ollaan uudistamassa siihen suuntaan kuin on esitys meillä edessämme ja joka on kenties "manuaalisesti" ohjattu.

Arvoisa puhemies! Tämän lainmuutoksen avulla jatketaan sellaista politiikkaa, joka tähtää ammattiyhdistysliikkeen nujertamiseen tässä maassa, politisoidaan valuuttakurssit tulopoliittisia neuvottelujä varten. Sen takia, kun tämä lakiesitys on täällä esittelyssä, olisin toivonut, että ministerit olisivat olleet täällä ja vastanneet väitteisiini siitä, että valuuttakursseja ollaan po-

litisoimassa tulopoliittisia ratkaisuja varten. Muussa tapauksessa katson, että tosiasiallinen sopimus tällaisesta toiminnasta Suomen Pankin johtokunnan ja hallituksen välillä on olemassa ja se kätkee sisälleen valtioelinten toimivaltasuhteiden muutoksen.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä "manuaalinen" eli Mauno Koivisto on puuttunut hyvin harvoin yhteiskunnan asioihin. Olisi saanut puuttua vähän useammin. Mutta nyt kun hän puuttui, hän puuttui aivan oikeassa paikassa. Arvelen, että hänen näkemyksensä perusteella nimenomaan kelluttamista on jatkettu eli ei annettu markkinavoimille sitä pottia heti, mitä ne odottivat. Näin ollen tämä on aivan oikea systeemi. Koska eduskunta on kumileimasin, se ei pysty mitään päättämään. On sittenkin parempi, kun pieni yksikkö, jota kuitenkin eduskunnan enemmistö valvoo, eli hallitus saa tietyntaista valtaa.

Meillähän on erityisesti Kullbergin aikoihin, kun hän oli vielä pääjohtajana, kovasti huudettu parlamentaarisen valvonnan ja vaikutusmahdollisuuksien perään Suomen Pankin suuntaan. Nyt kun sitä ollaan tietyllä tavalla saamassa vaikka hallituspainotteisesti, ed. Seppänen täällä on taas puhumassa toiseen suuntaan niin kuin tavanomaisesti.

Pankkivaltuusmiesten kautta ei ole mitään vaikutusmahdollisuuksia. He ovat poliittisia pelureita kaikki, etupäässä ed. Seppänen, joka koko ajan yrittää myönteillä seuraavan päivän ajatuksia, että saisi sanoa sillä tavalla, että siitä tulisi hiukan poliittista hyötyä.

Pankkivaltuusmiesten systemistia ei ole mitään hyötyä. Sen saisi lopettaa kokonaisuudessaan. Se on joo-miesten porukka, joka käy siellä pelailemassa ja julkisille tiedotusvälineille nurkan takana selittelee vielä omia tekosiaan, jotta saisi jotakin mainetta ja kunniaa siitä systemistia.

Se on eri asia, millä tavalla tämä laki sisällöllisesti päätetään eduskunnassa ja muotoillaan sen pykälät. Mutta se, että Suomen Pankki ei ole enää valtio valtiossa vaan on parlamentaarinen ohjaus siihen, vaikkakin hallituspainotteisesti, on aivan oikea suuntaus. Ei yhteiskunnassa voi olla mitään sellaista instituutiota, joka noin tärkeässä asemassa kuin Suomen Pankki, niin ettei sillä olisi mitään muuta valvontaa kuin se itse tai kun tasavallan presidentti ilman valtuuksia oman arvovaltansa nojalla sanoo jotakin ja siihen uskotaan. Tämä on aivan oikea suuntaus,

mutta ed. Seppänen nyt puhelee, erinomaisen hyvä kansanedustaja ja viisas mies, mutta viisas vähän joka suhteessa.

Ed. D o n n e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua ihmetyttää ensiksi hieman se, että ed. Aittoniemellä on näin seikkaperäisiä tietoja siitä, millä tavalla pankkivaltuusmiehet menettelevät ja käyttäytyvät. Mutta ehkä hänellä on ensi käden tietoa. Minä voin vain sanoa sen, että pankkivaltuusmiesten joukossa on hyvin vähän itsenäisesti ajattelevia henkilöitä, joihin toivon kuuluvani, ja myöskin toivon ja olen sitä mieltä, että ed. Seppänen kuuluu niihin.

Mutta reaali maailmassa on tietysti niin, että ne pankkivaltuusmiehet tai useimmat heistä, jotka edustavat hallituskoalitiota, ovat, kuten ed. Aittoniemi sanoi, kumileimasimia. Olen huomannut sen, että ei ole suurta eroa, ketkä päättävät, hallitus vai pankkivaltuusmiehet, koska enemmistö, joka siellä muodostuu, useimmiten äänestää aivan sokeasti sen mukaan, mitä mieltä hallitus on. Mutta siitä huolimatta olen pitkälti samaa mieltä kuin ed. Seppänen kritiikissään tästä lakiesityksestä. Minusta se pitäisi kaataa tai joka tapauksessa muuttaa, ja muutosehdotuksia tullaan varmaan tekemäänkin.

Mutta en suuntaisi kritiikkiäni samalla tavalla presidentin suuntaan kuin ed. Seppänen vaan toteaisin sen, että luotan, vaikka tämä kuulostaa omituiselta, enemmän jossakin tapauksessa Suomen Pankkiin kuin Suomen hallitukseen. Minusta olisi ollut syytä sanoa näin, että tämä ehdotettu lakimuutos palvelee nykyisen epäpätevän hallituksen tarkoituksia, joilla se haluaa, kuten ed. Seppänen sanoi, politisoida rahapolitiikan ja tällä antaa itselleen mahdollisuuden määrätä koko suomalaisesta yhteiskunnasta sataprosenttisesti. Sen takia minäkin tulen omalta osaltani vastustamaan tällaisia epäpätevän ja talouspolitiikassa täysin epäonnistuneen hallituksen valtauspyyteitä, melkein samalla linjalla kuin ed. Seppänen.

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppäsen sinänsä ehkä oikeksiinkin asioihin huomiota kiinnittäneeseen puheeseen sisältyi yksi väärinkäsitys. Hän puhui siitä, että ainoastaan valtioneuvosto voisi tehdä esityksen kellutuksen päättämisestä. Mutta kysymyksen on selkeästi rinnakkaisuudesta. (Ed. Laine: Hän korjasi sen!) — Hyvä, ed. Seppänen on kuulemma tämän asian korjannut. — Kysymys on tosiaankin rinnakkaisesta oikeudesta,

niin että Suomen Pankki, sen johtokunta, voi tehdä pankkivaltuusmiesten kautta esityksensä, ja se olisi ikään kuin pääsääntö. Valtioneuvoston puuttuminen olisi poikkeuksellisempaa, ja se edellyttää Suomen Pankin kuulemistä.

Jos tällä kaavalla mennään eteenpäin, tulisi joka tapauksessa varmistaa se, että pankkivaltuusmiehet kaikissa tilanteissa pääsevät mukaan päätöksentekoon, että se ei ole yksin Suomen Pankin johtokunta, jota kuullaan. Myöskin tässä pykälässä voisi selkeästi kirjoittaa niin, että tosiaan on poikkeuksellinen toimenpide, että hallitus puuttuu kellutuksen päättämiseen, ja pääsääntö olisi se, että Suomen Pankin esityksestä toimitaan.

Tämä, mihin ed. Aittoniemi viittasi, että periaatteessa kansanvallan kannalta voisi olla selkeämpi järjestely sellainen, että Suomen Pankki olisi enemmän hallituksen pankki kuin eduskunnan pankki, on varmasti hyvin miettimisen arvoinen kehityssuunta. Useimmissa toimivissa demokratioissa tilanne on tämän kaltainen ollut, mutta Euroopan yhteisön integraatiokehitys on taas ollut omiaan korostamaan keskuspankkien itsenäisyyttä. Meillä on tässä vuorokuukausin ehkä aillahdellut tämä keskustelu suuntaan ja toiseen. Pitäisi ehkä vähän laveammalla valmistelulla miettiä, mitä me tavoittelemme, kuin tällaisella hätäisellä pykäläratkaisulla, johon nyt on päädytty.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppäsen tavoin olen hämmästellyt oikeuskanslerin soutaa — huopaa-tyyliä tässä kellutuspäätösoasiassa. Samoin ed. Seppäsen tavoin paheksun hallituksen esitystä yrittää anastaa rahapoliittista valtaa itselleen keskuspankilta.

Ainoa päivänvalon kestävä tapa tehdä päätös markan kellutuksen lopettamisestahan on, että se päätetään samassa järjestyksessä, kuin kellutus on aloitettu. Kellutuksen lopettaminen on selvästi puhtaasti talouspoliittinen päätös, ja siihen ei saa liittää mitään puoluepoliittisia elementtejä eikä intressejä. Tämä hallituksen esitys merkitsee sitä, että markan kelluttamisesta tulisi poliittisen spekulatiion ja kaupankäynnin kohde.

Toiseksi tämä hallituksen esitys on ristiriidassa yhteiskunnassa tällä hetkellä vallitsevan uuden talouspoliittisen työnjako-opin kanssa. Sen mukaan hallitus on luvannut pitää näppinsä erossa rahapolitiikasta. Tällä esityksellä hallitus pistää rahapolitiikan keskeisen elementin eli

markan kelluttamispäätöksen lopettamisen oman peukalonsa alle.

Lisäksi ajatus valuuttapoliittisen päätösvallan siirtämisestä hallitukselle on vastoin EY:ssä valitsemia periaatteita. Siellähän kehitys on kulkenut ja kulkee päinvastoin kohti sellaista suuntaa, että keskuspankit ovat hallituksesta riippumattomia.

Olen sitä mieltä, että tämän lain 2 §:n 4 momentti on kumottava.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tietyin osin ja erityisesti siltä osin, missä ed. Seppänen kiinnittää huomiota rakenteelliseen muutokseen toimivaltasuhteiden kesken, voin kritiikkiin yhtyä mutta en siihen johtopäätökseen, jossa hän katsoo, että tavallaan nyt tällä esityksellä ollaan politisoimassa rahapolitiikkaa.

Jos te, ed. Seppänen, arvostelette hallitusta, miksette te ole huolissanne siitä, miten eduskunnan valta Suomen Pankin päätöksentekojärjestelmässä säilytetään? Samaa voisi kysyä ed. Donnerilta, jos hän moittii hallitusta epäpäteväksi. Minusta meidän tämän salin edustajien tulisi myös kiinnittää aika vakavaa huomiota siihen, ovatko meidän pankkivaltuusmiehemme päteviä valvomaan eduskunnan etua Suomen Pankin rahapolitiikassa. Näin ollen kumpikin herroista, sekä ed. Donner että ed. Seppänen, väistivät täydellisesti tämän problematiikan käsitteilyn.

Mitä tulee lakimuutoksen teksteihin, tämä herättää aika paljon kysymyksiä, kun puhutaan vakavasta häiriöstä. Mikä on se elin, joka määrittelee, mikä on vakava häiriö? Ja miten tehdään, jos Suomen Pankin johtokunta ja pankkivaltuusto ovat samaa mieltä mutta hallitus eri mieltä? Kenen sana silloin painaa?

Niin ikään olen siitä huolestunut, että kellutuspäätöksen tekemisessä ei ole kirjattu pankkivaltuustolle selkeästi tänne roolia. Ed. Seppänen, niin paljon uskon ja luotan pankkivaltuuston olemassaoloon ja sen merkitykseen eduskunnan edustuksellisenä elimenä Suomen Pankissa, että pankkivaltuustolle minusta tulisi selkeästi kirjoittaa tähän lakiin joku rooli.

Lopuksi olisin toivonut, että ed. Seppänen olisi esittänyt joitakin dokumentteja siitä, millä tavoin tasavallan presidentti on puuttunut eduskunnan lainsäädäntötyön ohjailuun. Ei riitä pelkkä heitto puhujakorokkeelta, että hän on puuttunut, perustelematta ja esittämättä jotakin näyttöä.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä pyysin tämän vastauspuheenvuoron ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta nimenomaan siitä johtuen, että ed. Aittoniemi vaati, että presidentin tulee useammin puuttua sisäpoliittiseen päätöksentekoon. Olen tästä asiasta ed. Aittoniemen kanssa toista mieltä ja totean, että eduskunta on lähes yksimielisesti edellyttänyt toisenlaista suhtautumista. Nimenomaan on puhuttu yleensä päätöksenteon parlamentarisoinnista, mutta erityisesti ulkopoliittikan osalta. Vaikka itse olen sitä mieltä, että presidentin valtaoikeuksia pitäisi supistaa, niin tässä mielessä olen todella eri mieltä ed. Aittoniemen kanssa.

Samalla totean, että ed. Luukkainen käyttää aivan väärin vastauspuheenvuoro-oikeutta. Hän puhui tavallisen puheenvuoron, ja jos oikein ymmärsin, nyt hän käveli ulos ja kävi peruuttamassa aiemmin pyytämänsä normaalin puheenvuoron. Rouva puhemies! Minä tulen kyllä käyttämään aiemmin pyytämäni puheenvuoron.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi lähti täältä salista pois. Hänhän arvosteli sitä, että pankkivaltuusmiehet eivät kenties ole päteviä. Mutta kyllä nyt eduskunnan parhaita tietysti olemme, koska ei täältä tämän parempaan porukkaa ole löytynyt, jonka eduskunta yksimielisesti on valinnut. En minä yhtään pankkivaltuusmiestä kyllä vaihtaisi ed. Aittoniemeen, vaikka monia pankkivaltuusmiehiä voisinkin arvostella nimenomaan hallituksen linjan noudattamisesta tilanteesta, jossa hallituksen linja on ajamassa tätä maata perikatoon.

Mutta tämä on sen tyyppinen ongelma, että sen edessä me aina olemme, kun me puolustamme kansanvaltaa. Tässä tapauksessa pitää puolustaa kansanvaltaa, sitä että on parlamentaariset päätöksentekijät niinkin tärkeissä asioissa päättämässä kuin rahapolitiisissa asioissa. (Ed. M. Laukkanen: Missä se näkyy?) — Se näkyy niissä äänestystuloksissa, joissa ed. Laukkanen puoluetoverit pankkivaltuustossa ovat olleet harjoitetun politiikan kannalla, mutta joissa eräät eduskunnan myös valitsevat henkilöt ovat olleet eri mieltä ja halunneet politiikkaan muutosta. Se näkyy vähemmistöön jääneissä. Ja se näkyy aivan samalla tavalla kuin eduskunnassa näkyy luottamuslauseäänestyksessä. Ed. Laukkanen antaa tukena todella epäonnistuneelle talouspolitiikalle, jonka seurauksena maa on ajautumassa katastrofiin. Tässä se näkyy, että

vähemmistöt ovat näköjään oikeassa ja enemmistöt ovat väärässä näissä kysymyksissä, joissa tulokset mittaavat asian.

Mitä tulee presidentti Koiviston rooliin, ed. Laukkanen voisi tutkia sitä valtioneuvoston istuntoa, joka pidettiin kaksi viikkoa sitten ja siellä presidentin käyttäytymistä tässä asiassa. Kun katselen ainakin omaa lakiesitystäni rahalain 2 §:n muuttamisesta, sivulta 3 löytyy presidentin sormenjäljet minun esityksessäni.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. **Donner** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. M. Laukkanen asetti joidenkuiden pankkivaltuusmiesten pätevyyden kyseenalaiseksi. Me joudumme keskustelemaan, tappelemaan Suomen Pankin itsenäisyyden puolesta tilanteessa, jossa erittäin kunnioitettu ja erittäin pätevä hallituksen talouspolitiikka johtaa siihen, että me velkaannumme miljardilla viikossa. Meillä on vähän vaikeuksia olla erittäin päteviä suhteessa ylipätevyyteen, jota tämä hallitus edustaa. Yritämme parhaamme. Väitän, että minulla on 30 vuoden kokemus reaalityoudesta, jossa käytetään sen verran rahavaroja kuin on varaa, mutta Suomen Pankki ei voi tällaisen hyökkäyksen alla puolustautua menestyksellisesti. Vallansiirto, jota nyt ollaan valmistelemassa, on ilmeisesti peräisin joiltakin tahoilta, jotka haluavat tuhota sen viimeisen määräämisvallan ja itsenäisyyden, joka Suomen Pankilla on tai on ollut.

Ed. **Seppänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä lisätä ja vastata, koska se jäi ed. Donnerilta sanomatta, että hän niin kuin minäkin olemme pankkivaltuutettuina esittäneet näkemyksiä, joiden mukaan Suomen Pankin politiikka on ollut väärää. Myös Suomen Pankin politiikka on ollut väärää eikä vain hallituksen politiikka.

Siitä huolimatta me puolustamme Suomen Pankin oikeutta päättää rahapolitiikasta ja Suomen Pankin, eduskunnan pankin, toimivaltuuksia rahapolitiittisissa kysymyksissä hallitusta vastaan. Eli vaikka politiikka olisi ollut vääräkin, valtioelinten toimivaltasuhteita ei saa muuttaa tavalla, jolla teoreettinen eduskunnan vaikutusmahdollisuus politiikkaan huononee tavalla, joka nyt lakiesityksessä on esitetty. Me olemme periaatteellisilla linjoilla tässä kysymyksessä puolustamassa myös sellaisten henki-

löiden toimintaa, jotka ovat mielestäni väärässä.

Ed. **Hämäläinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rahalaissa perustuslakivaliokunnan kannattaa hyvin tarkoin miettiä toimivaltasuhdekysymyksiä juridiselta kannalta, ja arvelen, että perustuslakivaliokunta aikanaan tulee antamaan siitä kannanoton. Tässä keskustelussa tuskin me pystymme kovin suurta viisautta siihen antamaan.

Minulle opetettiin aikoinaan, että jos maasto ja kartta poikkeavat, niin maasto on oikeassa. Tämä vanha, kuulemma armeijassa käytetty viisus oikeastaan tuli mieleen, kun ajattelin rahalain muutoksen vaiheita. Alun perin oli tarve saada pitkä kellutus mahdolliseksi ja juridisesti lailliseksi. Alun alkaen ensimmäisissä lakiluonnoksissa ja pankistakin lähteneissä enemmistön esityksissä ei sen sijaan ollut mainittu lainkaan sitä, miten kellutus päätetään. Olin jo silloin sitä mieltä, että voidaan olla toimivaltasuhteista mitä mieltä tahansa mutta pykälässä pitäisi näkyä, miten kellutus päätetään. Nyt pykälä on saanut sen muodon, joka vastaa olemassa olevaa todellisuutta, eli kartta on nyt sitten maaston mukainen.

Viitataan kaikkiin niihin kokemuksiin, joita viime syksyn devalvaation aikana oli. Silloin kellutus päätettiin liian aikaisin. Rahamarkkinat eivät silloin vielä olleet ehtineet toimia, oikeata kurssia ei ollut muodostunut, mutta hallitus ajoi silloin kabineteissa Suomen Pankin yli seurauksella, että kellutus päätettiin liian nopeasti. Minusta on rehellisempää, jos kerran todellisuudessa hallitus on pankkia vahvempi, että se näkyy myös pykälässä ja että pykälästä voidaan lukea oikeat toimintamenettelyt.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. **M. Laukkanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan ed. Seppä-selle täsmentää, että periaatteelliselta kannalta olen itsekin korostanut, kuten aikaisemmassa puheenvuorossani totesin, että eduskunnan rooliin tulee toimivaltasuhteissa selkeästi myös lainsäädännössä näkyä. Siksi, kun puhutaan Suomen Pankista ja sen roolista, minusta olisi hyvin hyödyllistä, että tänne kirjoitettaisiin myös pankkivaltuusto nimenä ja sillä tavoin selkeästi toimivaltasuhdetta eduskunnan hyväksi myös lainsäädännöllisesti määriteltäisiin.

Mitä tulee itse Suomen Pankin asemaan tulevaisuudessa, minusta selkeänä tavoitteena tulee olla itsenäinen pankki. Kaikkia sellaisia kytkentöjä, joita tänä päivänä meillä eduskuntaan ja hallitukseen Suomen Pankilla keskuspankkina on, tulee pitkän päälle — ed. Seppänen, korostan: pitkän päälle — kehittää siihen suuntaan kuin on esimerkiksi Saksassa, jossa mielestäni Bundesbank edustaa sellaista eurooppalaisen keskuspankin itsenäisyyttä, johon myös Suomen keskuspankin tulee jossain vaiheessa selkeästi pyrkiä.

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Julkisuudessa on sanottu, että hallitus on kaappaamassa vallan eduskunnalta, enkä oikeastaan ihmettele, että tällainenkin käsitys on syntynyt, sillä kuten muun muassa ed. Seppänen puheenvuorossaan osoitti, hallitus on ottamassa itselleen uutta aloite- ja päätösvaltaa.

Hallitus perustelee esitystään sillä, että pitää täsmentää tulkintoja nimenomaisella rahalakiin otettavalla säännöksellä. Nyt kuitenkin arvioin, että 2 §:n 4 momentti, jota hallitus nyt ehdottaa lisättäväksi, tällä tavoin kirjoitettuna jää hyvin tulkinnalliseksi nimenomaan siitä syystä, kuten jo aiemmissakin puheenvuoroissa on todettu, ettei selkeästi käy ilmi, mikä on pankkivaltuutettujen asema. Tässä puhutaan Suomen Pankista, mutta onko yksiselitteisesti selvä, että silloin tarkoitetaan myös pankkivaltuutettuja? Pelkään siis sitä, että saatetaan pankkivaltuutetut sivuuttaa. Sama koskee myös hallituksen esityksen perusteluja. Viittaan esimerkiksi sivulla 5 oikeaan ylälaitaan.

Halusin puheenvuoron käyttäen nimenomaan sen vuoksi, että toivon talousvaliokunnan hyvin tarkkaan perehtyvän asiaan. Perustuslakivaliokuntahan on aloittanut asian käsittelyn, enkä ole varma, että se tulee vastaamaan kaikkiin ongelmiin.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pankkivaltuuston asema rahalain muutoksessa on aivan selkeä. Rahalain muutoksenkin jälkeen pankkivaltuusto tulee toimimaan johtokunnan esityksestä ja tekemään hallitukselle esityksiä Suomen Pankin nimissä, ja se käy selville myös 2 §:stä. Se, mikä siinä on muutos olemassa olevaan lakiin ja valuuttakursseista tähän asti kirjattuihin päätöksiin, on hallituksen itsenäinen oikeus ottaa aloite käsiinsä kellutuksesta päätettäessä. Silloinkin tietysti viime kädessä Suomen Pankki, tarkoittaa silloin

johtokunnan esityksestä jälleen pankkivaltuusto, tulee muotoilemaan pankin kannan.

Ed. L o u e k o s k i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Sekä ed. Markku Laukkasen että ed. Laineen puheenvuoroissa on kuulutettu perään pankkivaltuutettujen roolia päätöksentekoprosessissa. Minusta pankkivaltuuston rooli on hyvin selvä. Se on määritelty rahalain 2 §:n niissä alkumomenteissa, jotka nyt eivät ole esityksessä auki. Niissä ei ole muutosta eikä mielestäni mitään erityistä hämää.

Mielenkiintoinen esitys on juuri siinä suhteessa, muuttuuko tosiasiaassa valtioneuvoston ja Suomen Pankin keskinäinen tehtävänjako. Hallitus sanoo perusteluissaan, että se säilyy tasapainossa, ja kun nyt perustuslakivaliokunta ja talousvaliokunta tätä nimenomaista kohtaa tutkivat, tasapaino saattaa olla erilainen kuin aikaisempi tehtävänjako.

Talousvaliokunnan puheenjohtajana sen jälkeen, kun markka oli pantu kellumaan, kerroin käsityksenäni valtiovarainministerille ja muillekin ministereille, että lakia on syytä muuttaa ja on siinä yhteydessä syytä tarkoin harkita, millä tavalla kelluttaminen päätetään, minkälaisia edellytyksiä markkinoilta odotetaan silloin, kun kellutus päätetään. Tässä suhteessa myös sanonta, jota nyt esityksessä käytetään, on vähintäänkin tutkimisen arvoinen.

Ed. W e s t e r l u n d : Rouva puhemies! Den föreliggande myntreformen är inte bara på grund av gällande lagstiftning ofrånkomlig utan också med tanke på att Finlands Bank genom reformen samtidigt erhåller en mera flexibel möjlighet att anpassa och fastställa valutakursen än vad som hittills varit fallet.

Däremot kan man ifrågasätta regeringens, och det gäller såväl den nuvarande som en framtida, ökade medbestämmanderätt beträffande valutakurspolitiken. Jag är litet inne på samma linje som rdm. Louekoski just var. En stark och möjligast oberoende centralbank vore även för vår del den bästa lösningen på sikt.

Att Finlands Bank fortfarande låter marken flyta är utan minsta tvivel en åtgärd i rätt riktning. Markens valutakursbindning i detta läge vid flera av EG-ländernas och i viss mån även Efta-ländernas i högsta grad osäkra valutapolitiska situation gör att en kursbindning i det här skedet vore synnerligen såväl vansklig som osäker. En valutakursbindning i detta ske-

de skulle helt säkert endast leda till en fortsatt oro på penningmarknaden, och det vill vi ju undvika.

Däremot då det gäller räntenivådiskussionen vill jag utnyttja tillfället att framföra några synpunkter beträffande Finlands Banks ekonomiska linjedragning i frågan. En av huvudorsakerna till den allvarliga och djupa ekonomiska krisen står att söka i den överhöga räntenivån som driver företagen in i den konkursväg vi i dag upplever. Såväl direkt som indirekt utgör den onormalt höga realräntenivån den huvudsakliga orsaken till vårt direkt hopplösa sysselsättningsläge som fortfarande bara synes försvåras. Som en första rangens åtgärd för en ändring av krisens trend måste räntenivån omedelbart fås ned.

Realräntenivån är helt beroende av de åtgärder Finlands Bank i sina dagliga beslut i räntepolitiken vidtar eller låter bli att vidta.

Försvaret av en stark mark har blivit alltför dyrt för hela vårt samhälle varför andra lösningar nu borde prövas som i viss mån även kan försvaga den nuvarande försvarspotentialen.

Det är förstås sannolikt att marken tillfälligt ytterligare skulle försvagas genom en omedelbar och kraftig sänkning av marknadsräntorna som sålunda kunde bidra till en något högre inflationsutveckling, men den risken kunde vi väl ta.

Vi har en gång för alla kommit till ett linjeval som innebär att det är bättre att t.o.m. pröva på åtgärder som kan medföra vissa negativa effekter men som ändå med stor sannolikhet kan förväntas uppvägas av de positiva förväntningarna. Det är t.o.m. bättre att i dagens krisläge pröva vissa risklösningar än fortsätta en ekonomiskpolitisk linje som så uppenbart leder till ett definitivt kaos med åtföljande kassakris och slutligen i sämsta fall försätter landet under internationellt förmynderskap.

Formellt är det Finlands Bank som har räntelösningen, d.v.s. räntenivån, inom sitt beslut men också regeringen har i det här hänseendet ett betydande ansvar.

Nyt käsitteleyssä oleva rahalain uudistus ei ole välttämätön vain voimassa olevan lain vuoksi vaan myös huomioon ottaen, että Suomen Pankki saa uudistuksella nykyistä joustavamman mahdollisuuden valuuttakurssin sopeuttamiseen ja määrittelyyn. Sen sijaan voidaan asettaa kyseenalaiseksi hallituksen, ja se koskee niin nykyistä kuin tulevia, lisääntyvä määräämisvalta valuuttakurssipolitiikassa.

Vahva ja mahdollisimman riippumaton keskuspankki olisi myös meidän kannaltamme paras ratkaisu.

Se, että Suomen Pankki antaa edelleen markan kellua, on epäilemättä oikean suuntainen toimenpide. Markan valuuttakurssin sitominen tässä vaiheessa, useiden Ey-maiden ja jossakin määrin myös Efta-maiden hyvin epävarman valuuttapoliittisen tilanteen vallitessa, olisi vaikeaa ja epävarmaa ja johtaisi varmasti jatkuvaan rauhattomuuteen rahamarkkinoilla.

Sen sijaan, mitä korkotasokeskusteluun tulee, haluan käyttää tilannetta hyväkseni esittäkseni joitakin näkemyksiä Suomen Pankin taloudellisesta linjanvedosta tässä kysymyksessä. Yksi pääasiallinen syy vahvaan ja syvään talouskriisiin on löydettyvissä ylikorkeasta korkotasosta, joka ajaa yritykset nykyiseen konkurssiaaltoon. Sekä suoraan että epäsuoraan epänormaalin korkea reaalikorkotaso on pääasiallisena syynä maamme suoranaisesti toivottomaan työllisyys-tilanteeseen, joka edelleen valitettavasti näyttää yhä pahenevan. Ensisijaisena toimenpiteenä kriisin suunnan kääntämiseksi korkotaso on saatava välittömästi alas. Reaalikorkotaso on täysin riippuvainen Suomen Pankin päivittäisistä korkopoliittisista päätöksistä, joita se tekee tai jättää tekemättä.

Vahvan markan puolustaminen on käynyt koko yhteiskunnalle aivan liian kalliiksi, minkä vuoksi olisikin kokeiltava muita ratkaisuja, jotka saattavat jossain määrin heikentää nykyistä potentiaalia markan puolustamiseen. On tietysti todennäköistä, että markan tilapäinen heikkeneminen markkinakorkojen välittömän ja voimakkaan alentamisen seurauksena näin ollen edistäisi hiukan korkeampaa inflatiokehitystä, mutta tämä riski voitaneen ottaa.

Olemme loppujen lopuksi tulleet linjavalintaan, joka merkitsee, että on parempi kokeilla toimenpiteitä, joista saattaa aiheutua eräitä kielteisiä vaikutuksia mutta joiden myönteisten odotusten voidaan olettaa olevan kielteisiä vaikutuksia suurempia. On jopa parempi kokeilla nykyisessä kriisitilanteessa eräitä riskiratkaisuja kuin jatkaa talouspoliittista linjaa, joka ilmeisesti johtaa kaaokseen sitä seuraavine kassakriiseineen ja lopulta pahimmassa tapauksessa vie maan kansainväliseen holhoukseen. Näin nimenomaan on tänä päivänä.

Muodollisesti korkoratkaisu eli korkotasosta päättäminen kuuluu Suomen Pankille. Mutta haluan todeta ja alleviivata, että myös hallituksella on huomattava vastuu tässä mielessä. Kun

tämä laki aikanaan on hyväksytty, niin ehkä tämä vastuu vielä lisääntyy.

Ed. Louekoski: Rouva puhemies! Tekisi mieli lämpimästi yhtyä ed. Westerlundin kantaan korkotason välittömästä painamisesta alas. Valuuttapolitiikassa kuitenkin tällä hetkellä on sellainen tilanne, että suhteellisen korkea tai oikeastaan liiankin korkea suomalainen korkotaso liittyy markan arvon puolustamiseen. Suomen Pankin korkopolitiikka on tiiviissä yhteydessä siihen, mihin tasoon markka kelluessaan markkinoilla asettuu. Sen vuoksi valitettavasti on todettava, että markan kellumisen tuloksena tuleva lopullinen devalvoitunut markkina-arvo ja Suomen Pankin korko liittyvät yhteen tiiviisti. Sen sijaan toinen korkopolitiikan osa, jolla voitaisiin tehdä jotakin ja korko painaa alas, on se politiikka, jota hallitus yleisessä talouspolitiikassaan harjoittaa. Siinä suhteessa voi toivoa, että hallitus vihdoinkin ryhtyy tosi toimiin vakautussopimuksen aikaansaamiseksi yleisessä talouspolitiikassa.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Korot muodostuvat markkinoilla, eivät niinkään Suomen Pankin päätöksillä. Suomen Pankki tietysti tällä hetkellä myös itse operoi markkinoilla, ja siihen tietysti tällä hetkellä yritysten ja pankkisektorin kritiikkikin on kohdistunut, koska on katsottu, että Suomen Pankki omilla operaatioillaan pitää korkoa korkealla. Mutta ennen kaikkea korkotasoa heijastelee yleisiä odotuksia, yleistä epävarmuutta tai yleistä epäluottamusta, ja tällä hetkellä korkotasoa ennen kaikkea heijastelee yleistä epäluottamusta Suomen talouspolitiikkaan. Aivan niin kuin ed. Westerlund omassa puheenvuorossaan sanoi, ellei yleinen talouspolitiikka nopeasti muutu, olemme hyvin nopeasti kriisissä. Sen vuoksi päähuomio pitäisi kiinnittää yleiseen talouspolitiikkaan. Ilman sitä muutosta ei myöskään vakaata markkaa pystytä puolustamaan, koska vakaa markkakin vaatii pohjakseen vakaan talouden ja vakaa talous on aikaa menetetty, mutta talouden pohja karkaa nyt aina vain kauemmaksi ja syvemmälle markan alta pois.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Westerlund: Rouva puhemies! Totta kai, ed. Louekoski, hallituksen toimenpiteet pitkällä tähtäyksellä ovat erittäin tärkeitä. Sehän on aivan luonnollista, mutta aivan riippumatta siitä, minkälaisia päätöksiä hallitus nyt saa aikaan, sillä ei valitettavasti kyllä vaikuteta korkotasoon välittömästi, ja tähän nyt olisi päästävä melko pian. Kyllä, ed. Hämäläinen, asia kuitenkin nyt on niin, minkä ed. Hämäläinenkin lopuksi käsittääkseni myönsikin ainakin osittain, että juuri Suomen Pankin ratkaisut markkinoilla nyt pääasiallisesti määrittelevät koron suuruuden ja tason. Ehdottomasti näin on.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan:

12) Hallituksen esitys n:o 178 Baltian teknisen avun erityisrahastosta Viroa, Latviaa ja Liettuaa varten tehdyn maksuosuussopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

13) Hallituksen esitys n:o 179 Baltian erityisinvestointirahastosta pieniä ja keskisuuria yrityksiä varten Virossa, Latviassa ja Liettuaassa tehdyn maksuosuussopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

14) Hallituksen esitys n:o 181 etuoikeusjärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 15) ja 16) asiasta.

Keskustelu:

Oikeusministeri Pokka: Herra puhemies! Kaiken täällä iltapäivän aikana käydyin verotusta ja valuuttoja ja rahaa koskeneen keskustelun jälkeen tuntuu vähän hämmästyttävältä ruveta

puhumaan tavallisten ihmisten veloista. Eikä meitä täällä enää niin kauhean paljon olekaan, (Ed. Laine: Velkaisimmat ovat!) mutta ehkä, herra puhemies, muutama sana tämän laajan lakipaketin sisällöstä.

Eduskunnan käsittelyyn tullutta velkasaneerauspakettia on tässä talossa hyvin usein kiirehdistetty. Lakiehdotukset antavat elinkelpoisille yrityksille mahdollisuuden saneerata velkojaan. Myös ylivelkaantuneet kotitaloudet ja muut yksityishenkilöt saavat tietyin laissa määrättyin edellytyksin mahdollisuuden velkojensa järjestämiseen tavalla, josta hiukan tässä kerron.

Yrityksiä ja yksityishenkilöitä koskevalla saneerauslainsäädännöllä on tarkoitus luoda vaihtoehto konkurssille, ja tätä konkurssia koskevat säännökset meillä ovat peräti vuodelta 1868. Uudistuksen valmistelu oli hyvin pitkään juuttunut nykyiseen etuoikeusjärjestelmään, jonka muuttamista pidetään ennakkoehtona saneerauslainsäädännön aikaansaamiselle. Aivan viime vuosiin saakka etuoikeusjärjestelmä uudistuksen valmistelu oli erittäin nihkeää, koska kaikki ne velkojатаhot, joilla oli konkurssissa ns. etuoikeutettuja saatavia valvottavana, vastustivat hyvin tarmokkaasti uudistusta. Tosiasia onkin, että vasta nykyiset maamme suuret talousvaikeudet saivat eri eturyhmät arvioimaan tilanteen uudestaan ja kannat muuttuivat runsaan puolentoista vuoden aikana. Sen jälkeen tämän uudistuksen valmistelussa päästiin toden teolla etenemään.

Tällaista lainsäädäntöä luultavasti olisi tarvittu jo ainakin pari vuotta sitten. Liian myöhäistä tuskin on nytkään, sillä velkaongelmat ovat kasvaneet niin suuriksi, että maassamme tarvitaan lainsäädäntöä, jolla velkaantuneet saavat edes mahdollisuuden yrittää selvitä ja maksaa velkojaan.

Otin ministeriöstä käsiini muutamia tilastoja ja arvioita. On arvioitu, että meillä oli vuoden alussa 25 000—30 000 perhettä, jotka ovat vaarassa menettää kotinsa pankille, ja muutamia tuhansia asuntoja on jo siirtynyt pakkohuuto-kaupan tai muun realisoinnin johdosta omistajiltaan. Voinee arvioida, että tämä lukumäärä, jonka esitin, tuskin on kuluneen vuoden aikana ainakaan vähentynyt.

Yksityiset ylivelkaantuneet ovat perustaneet vapaaehtoisia ryhmiä velkaneuvontaan, samoin ovat tehneet kirkon työntekijät, ja aika monessa suuressa kaupungissa varsinkin täällä Etelä-Suomessa kuluttajaneuvojat, oikeusaputoimistot ja sosiaalityöntekijät ovat pyrkineet nyt parhaan

kykynsä mukaan auttamaan velkaantuneita perheitä. Kuitenkin keinoja auttamiseen on ollut kovin vähän. Lähinnä on ollut käytettävissä vapaaehtoinen neuvottelutie.

Yrityskuolemia kuluneen vuoden aikana on pyritty ehkäisemään mm. valtion tuella. Valtion maksaman korkotuen laajentamista pkt-yrityskentälle ovat äskettäin esittäneet sekä Tuomiston että Relanderin työryhmät, ja niissä molemmissa, mihin täällä jo aikaisemmin iltapäivällä puheenvuorossa viitattiin, tarkoituksena on, että korkotuella pyritään olemassa olevien yritysten velkataakkaa jotenkin auttamaan, että ne selviäisivät laman yli. Kuitenkin täytyy sanoa, että kaiken aikaa nykyisellä korkotasolla meillä menee perustaltaan sinänsä terveitä yrityksiä nurin. Ellei korkoa saada alennettua, tilanne yritysten ja muidenkin velkaantuneiden kohdalla on erittäin synkkä.

Tämän uudistusesityksen valmistelusta sanon sen, että se on ollut laajoilla lausuntokierroksilla ja myös kuulemiskierroksilla. Mitkään lausunnonantajatahot eivät ole asettaneet uuden lainsäädännön tarpeellisuutta ja ehdotettujen uudistusten perusperiaatteita kyseenalaisiksi, mikä on ollut jossain määrin yllättävääkin. Yksityiskohdista ja siirtymäajan järjestelyistä on toki esitetty eri suuntiin meneviä käsityksiä, ja ne ehdotukset, jotka nyt esillä oleviin lakiesityksiin sisältyvät, varsinkin siirtymäajan järjestelystä, ovat eräänlainen kompromissi eri suuntiin menevien käsitysten välillä.

Nyt on ennätetty jo kysyä, johtaako uusi lainsäädäntö siihen, että kun se on nyt eduskunnan käsittelyssä ja ennen kuin se tulee voimaan, pankit, verottaja ja muut velkojатаhot lähtevät hakemaan pakkoteitse velkojaan ennen ensi vuoden alkua, jolloin lain on arvioitu tulevan käyttöön. Saatavien pakkoperinnän ja konkurssin vauhdittamisen ei luulisi olevan kenenkään etu. Konkurssithan lisäisivät vain pankkien luottotappioiden määrää, ja saneerauksella velalliselta sentään jotakin voisi järkevällä aikataululla saada.

Konkurssit epäilemättä kuuluvat markkinatalouteen. Yleisesti on kuitenkin arvioitu, että konkurssi on yhteiskunnan kannalta liian kallis ja jäykkä järjestely. Siitä eivät hyödy sen enempää velkojat kuin yhteiskuntakaan, korkeintaan asianajajat.

Tosin heidänkin laskujensa osalta haluan tässäkin yhteydessä huomauttaa, että sen jälkeen kun Asianajajaliiton laskutustaksat katsottiin kilpailulain vastaisina kielletyiksi, jokaisen kon-

kurssipesän hallinnossa mukana olevan on itse katsottava, millaisia laskuja siellä hyväksytään. Kaikkea ei ole pakko hyväksyä, joten konkurssipesän hoitajien laskujen osalta pesän hallinnolta on myös syytä edellyttää tarkkaa seurantaa ja arviointikykyä.

Meillä on todella pitkään kaivattu konkurssia keveämpää menettelyä. Itse asiassa etuoikeusjärjestelmien uudistamisen osalta keskustellaan yhteispohjoismaisesta lainvalmistelusta, joka lähti 60-luvulla liikkeelle. Ensimmäiset komiteamietinnöt valmistuivat jo 1970-luvun alussa. Aikaa siis todella on mennyt.

Haillituksen ehdottama yrityksen saneeraus on tarkoitettu siis vaihtoehdoksi konkurssille. Lakiesitys pyrkii estämään tarpeettomat konkurssit ja luomaan oikeudelliset edellytykset elinkelpoisten yritysten saneeraukselle. Tuomioistuimien vahvistaisi taloudellisissa vaikeuksissa olevalle yritykselle ohjelman, jolla yrityksen toimintaa saneerattaisiin ja yrityksen velkoja järjesteltäisiin. Saneerauksen vaatimia liiketaloudellisia toimia lakiesityksessä ei määritellä. Sen sijaan siinä määritellään ne oikeudelliset vaatimukset, jotka saneerausohjelman ja siihen sisältyvän velkajärjestelyn asianosaisten oikeussuojan turvaamiseksi tulee täyttää.

Laki koskisi yksityisiä elinkeinon- ja ammatinharjoittajia, myös maanviljelijöitä, avoimia yhtiöitä, kommandiittiyhtiöitä, osakeyhtiöitä ja osuuskuntia. Menettelyn piiriin tulisivat kaikki yrityksen velkojat, myös ne, joilla on saamisistaan pantti tai etuoikeus. Saneerausohjelma voitaisiin vahvistaa, vaikka joku tai jotkut velkojista sitä vastustavatkin, jos se täyttää lain vaatimuksen eli pääosa velkojista on sen takana.

Saneerausmenettelyn tultua voimaan velkoja ei enää voisi hakea elinkelpoista yritystä konkurssiin, niin kuin nyt tapahtuu. Saneerausmenettelyssä voidaan muuttaa velanmaksuaikataulua. Siinä voidaan myös määrätä, että velallisen suoritukset on ensin luettava velan pääomalyhennyksiksi ja vasta viimeiseksi korkojen suorituksiksi. On mahdollista alentaa velan jäljellä olevalta luottoajalta perittävää korkoa sekä alentaa maksamatta olevan velan määrää. Yrityksen tilanne ja muut tarvittavat saneeraustoimenpiteet tietysti määräävät myös velkojan saneerauksen keinot.

Uudistukseen liittyy nykyisten etuoikeutettujen saatavia koskevien säännösten purkaminen. Saneerausmenettelyssä idea juuri on, että kaikki velkojatahot asetetaan panttivelkoja koskevin

poikkeuksin samalle viivalle. Kuitenkin siirtymäaikana on pidetty tarpeellisena säilyttää palkkojen etuoikeus ja myös yritysikiinnitysten asema on tarkoitus pitää ennallaan.

Yksityishenkilöiden velkajärjestely puolestaan antaisi mahdollisuuden taloudellisiin vaikeuksiin joutuneen velallisen talouden korjaamiseen. Velkajärjestelyssä on kysymys siitä, että tuomioistuin vahvistaisi velalliselle hänen maksukykyään vastaavan maksuohjelman, joka voisi enimmillään kestää 10 vuotta. Velkajärjestely voitaisiin ennen muuta myöntää velalliselle, joka on muuten kuin tilapäisesti kyvytön maksamaan velkojaan. Maksukyvyttömyyden pääasiallisena syynä tulee olla velallisen olosuhteissa tapahtunut olennainen muutos, joka ei johdu hänen omista syistään. Aika tavallinen syy tällä hetkellä nähtävästi olisi työttömyys tai myös sairaus. Siis velallisen on täytynyt tulla maksukyvyttömäksi ilman omaa syytään. Lain edellytykset tässä kohdin on haluttu tehdä tiukoiksi, koska lain tarkoituksena ei ole auttaa kevytmielisesti velkaantuneita kansalaisia vaan tosi hädässä olevia. Velkajärjestelyn myöntämiseen täytyy siten aina olla painavat perustelut. Järjestely koskee myös vakuusvelkoja, jotka yksityisillä kotitalouksilla meidän maassamme ovat tavallisesti asuntovelkoja.

Yksityisten henkilöiden velkajärjestelyn keinot ovat hyvin saman tyyppisiä kuin yrityssaneerauksessa, eli laki antaa mahdollisuuden velallisen maksukykyä vastaavan maksuohjelman määrittämiseen, joka enimmillään voisi kestää 10 vuotta, sekä velkojen järjestämiseen ja eräin edellytyksin myös velkamäärän alentamiseen. Tarkoituksena myös on, että velkajärjestelyihin sekä yritysten että yksityisten kansalaisten osalta päästäisiin mahdollisimman usein vapaaehtoisuutta tietä sopimalla velkojatahojen kanssa.

Yrittäjäjärjestöjen osalta voi sanoa, että ne ovat kuluneen vuoden aikana olleet hyvin toimeliaita. Eri alueilla on perustettu kriisirahastoja, jotka ovat pyrkineet vapaaehtoisesti auttamaan alueen pienyrityksiä. Tämä toiminta antanee luontevan pohjan jatkaa uuden lainsäädännön tultua voimaan.

Yksityisten velallisten tilanne on paljon vaikeampi. Oikeusministeriö ajoi aluksi mallia, joka olisi tiennyt sitä, että velkaneuvonnasta olisi tullut kunnille lakisääteinen tehtävä. Mutta mm. kuntien keskusjärjestöt vastustivat tällaista mallia hyvin ankarasti, ja syytkin ovat hyvin arvatavissa: Sieltä sanottiin, että eihän nyt mitään

uusia virkoja ruveta perustamaan kuntiin, kun muutenkin taloudellisesti on vaikeat ajat. Joten me jouduimme sen jälkeen miettimään toisenlaista tapaa hoitaa sama tarkoitus eli velkaneuvonta. Yksityiset perheet tuntevat olonsa velkojen keskellä aika epätoivoisiksi eivätkä luultavasti useinkaan tiedä, miten tällainen järjestely voitaisiin saada aikaan, minkälaisia neuvotte-luja on mahdollisuus käydä ja minkälainen selvitys täytyy tuloista, maksukyvystä ja veloista tehdä.

Oikeusministeriö aloitti loppukesällä neuvot-telut kuntien keskusjärjestöjen sekä suurimpien kuntien oikeusapu-, kuluttajaneuvonta- ja sosi-aalitoimistojen kanssa. Mukana ovat olleet myös pankkiryhvät, kirkko ja kaikki mahdolliset vapaaehtoistahot, jotka ovat aktiivisesti tätä työtä tehneet. Tavoitteenamme on saada syksyn aika-na perustettua myös yksityisiä velkajärjestelyjä varten kriisiryhvät ainakin isoimpiin kaupun-keihin ja talousalueittain kuntiin niin, että velal-liset saisivat tarpeellisen avun.

Valtion ensi vuoden budjetissa on 10 miljoo-nan markan määräraha velkajärjestelyasioita varten. Siellä on myös jonkin verran henkilökun-taa velkojen käsittelyä varten tuomioistuimiin, koska arvioimme, että juttujen määrä siellä tulee nousemaan ja siihen on pyritty varautumaan. Velalliset voisivat siten saada mahdollista oi-keuskäsittelyä varten myös maksuttoman oikeu-denkäynnin tai voisivat käyttää yleisen oikeus-aputoimiston palveluita. Me toivomme, että me saisimme kriisitoimikunnat mahdollisimman nopeasti aikaan ja ne olisivat suodattimina velal-listen ja velkojan välillä niin, että mahdollisim-man moni velkajärjestelykin voitaisiin sopia va-paaehtoisesti ja tuomioistuinten kuormaa voitai-siin tältä osin vähentää.

Herra puhemies! Tämä lyhyesti lain sisällös-tä. Tämähän menee myös perustuslakivalio-kunnan lausunnonle, koska olemme tekemässä taas perustaltaan hyvin uutta ja nykyaikaista lainsäädäntöä, jossa on tarpeen, että säättämis-järjestysasiat tulevat hyvin tarkkaan tutkituik-si.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokun-nan tulee antaa asiasta lausunto:

15) Hallituksen esitys n:o 182 yrityksen saneera-usta koskevaksi lainsäädännöksi

16) Hallituksen esitys n:o 183 laiksi yksityishenki-lön velkajärjestelystä

maa- ja metsätalousvaliokuntaan:

17) Hallituksen esitys n:o 191 maaseutuelinkeino-hallintoa koskevaksi lainsäädännöksi

liikennevaliokuntaan:

18) Ed. Hassin ym. lakialoite n:o 30 tietullilaiksi

19) Ed. Tennilän ym. lakialoite n:o 31 laiksi työllisyyslain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemies-neuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasi-invaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Pyydän, että tämä asia jätetään pöydälle ensi tiistaina pidettä-vään istuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asi-aa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valio-kuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan seuraav-ia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydäl-lepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päät-tyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskuste-lussa on ed. Laine ehdottanut, että asia pantai-siin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Laineen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

20) Ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite n:o 32
laiksi vesilain 8 luvun 10 a §:n muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ympäristövaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.44.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen